

In dit nummer:

Het verzwegen
verleden.....2

Slavernij in Nederlands-
Indië.....4

Een Indische held.....7

De Nationale Indië
Herdenking.....10

Herdenkingen in den
lande.....11

Nationale Herdenking
Roermond.....18

Pasar Anak in Taman
Indonesia.....19

Sophiahof – Van Indië
tot nu.....20

JES nieuws.....24

Toni Kamphuis
overleden.....25

Ebbe op Bali.....27

De Indische Zomer.....29

Help! Jakarta
verzuipt.....33

Column.....34

Links4u.....36

MUSEUM SOPHIAHOF: doorkijkje Museumcafé naar Museumwinkel en
onder: doorkijkje Museumwinkel naar Museumcafé pag. 20

Van de redactie

Wij openen deze editie met een artikel van Edward Steinmetz over de grootvader van de bekende zwemmer Pieter van den Hoogenband. Dan een stuk over de slavernij in Nederlands-Indië. Dan veel aandacht voor de Indië Herdenkingen rond 15 augustus. Hierbij valt de redactie op dat er minder exacte informatie te vinden is dan voorgaande jaren. Dit is geen goed teken. Dan informatie rondom activiteiten en faciliteiten van Museum Sophiahof. Geen petitie van JES door het pers-embargo, waardoor plaatsing niet mogelijk was. Maar leest u a.u.b. wel het alternatief en de mededeling van de voorzitter van JES. Tenslotte info rondom "De Indische Zomer / Culturele Kalender", in Den Haag. Wij wensen u veel leesplezier.

Heeft u zelf een item, waarvan u denkt dat dit onze lezers zal interesseren? NICC Magazine stelt zijn redactionele inhoud met alle plezier voor u open.

Graag willen wij u ook wijzen op de mogelijkheid **NICC Magazine als advertentie medium** te gebruiken. Hierbij een oproep aan alle lezers die eigenaar zijn van een bedrijf of er werkzaam zijn als PR manager om NICC Magazine als mogelijkheid te zien om **uw bedrijf of product onder de aandacht** van nu 9600 abonnees te brengen. Tevens willen wij een beroep doen op uw **waardering** als abonnee voor het zeer vele werk dat wij maandelijks aan NICC Magazine hebben. Houdt u in gedachten dat NICC Magazine geheel GRATIS is, hetgeen echter niet betekent dat wij geen kosten hebben. Juist in deze tijden is

uw betrokkenheid bij NICC Magazine van groot belang en vragen wij u een **VRIJWILLIGE DONATIE**. Wij zullen u daarvoor zeer dankbaar zijn en u zult verzekerd zijn van een blijvende gratis toezending van uw geliefde en gewaardeerde NICC Magazine. Onze volledige bankgegevens zijn: (BIC: RABONL2U)

NL39 RABO 0129 216 836,

t.n.v. **N.I.C.C.** Den Haag NL.

Mogen wij u tenslotte vragen om NICC Magazine zoveel mogelijk bij uw familie, vrienden en kennissen onder de aandacht te brengen? Vraag hen ook gratis abonnee te worden. Wij wensen u weer veel plezier met uw NICC Magazine. En mede dankzij uw donaties en advertenties kan NICC Magazine helemaal GRATIS blijven.

Hans Vogelsang, hoofdredacteur.

Het verzwegen verleden

Hoe het Indische verleden van onze voorouders ons inhaalt en bepaalt

Door: Edward Steinmetz

In een uitzending van verborgen verleden (2016; recent herhaald) achterhaalt zwemmer Pieter van den Hoogenband het verleden van zijn grootouders in Indië. Zijn grootvader, kolonel Cornelis van den Hoogenband, was commandant op Balikpapan en voerde een opdracht van minister president Gerbrandy uit om alle gebouwen en olietanks te vernielen voordat zij in handen van de Japanners zouden vallen. Zou hij aan die opdracht ook hebben voldaan als hij geweten had dat de Japanners uit wraak hiervoor 80 krijgsgevangenen zouden laten executeren op het strand voor de ogen van verplicht toekijkende lokale bewoners?

Net als van den Hoogenband was ook ik bekend met een beperkt aantal feiten van het Indische

verleden van mijn ouders en grootouders. Van mijn moeder's kant: grootvader directeur bij de Javasche Bank en vader's kant: kolonel bij het KNIL. Vooral het overlijden van laatstgenoemde op 9 maart 1942, de dag van de Indische capitulatie, roept nog steeds vragen op. Hij, mijn grootvader met precies dezelfde voornamen en voorletters zou volgens familieoverlevering gestorven zijn aan een niet geopereerde blinde armontsteking. Maar het NIOD beweert dat hij 'gesneuveld' is en dus 'killed in action'.

Bij één van de door het NIOD uitgebrachte historische DVD's figureert hij in een bijgeleverd boekje op een foto in militair ornaat bij het instrueren van kadetten in het gebruik van een geweer. Hij was tevens columnist

over militair/strategische aangelegenheden in diverse Indische kranten. En hij voorspelde in een column in de Javaasch Nieuwsblad per augustus 1941 dat het gebrek aan luchtsteun Indië wel eens noodlottig zou kunnen worden. Hij heeft gelijk gekregen.

Anders dan bij het terugkerend ritueel van de familierijsttafel bij opa en oma van moeder's kant en af en toe een grap in het Maleis of een toespeling kwam het in mijn jeugd niet. Er werd zelden echt over Indië gesproken. Pas tegen de tijd dat hun dood naderde heb ik het nodige bij mijn ouders kunnen achterhalen.

Mijn ouders hebben beiden als kind in het 'Jappenkamp' door gebracht. Mijn vader was 10 toen hij er in kwam en 14 toen hij er uit

kwam. Jongens van die leeftijd werden door de Japanners als volwassen mannen behandeld. Mijn moeder was 6 toen ze het kamp in kwam en 10 toen ze er uit kwam. De precieze omstandigheden heb ik pas na mijn 50^e achterhaald. Zelf behoor ik tot de babyboomgeneratie van ruim na de oorlog. Mijn ouders hebben aanvankelijk nooit beseft hoezeer ze getraumatiseerd waren. En omdat zij het niet beseften, wij als kinderen ook niet. In de gegoede kringen waartoe zij ook in Nederland behoorden deed men dat eenvoudigweg niet. Pas toen mijn moeder rond haar 50^e door een verklaring van een psychiater volledig arbeidsongeschikt werd verklaard had ik wakker kunnen worden. Ik dacht nog even dat het een opzetje met de psychiater was. Maar ik zocht het niet per se in Indië, hoewel het achteraf gezien wel vreemd was dat ze het hele huis in Wassenaar javagroen schilderde en kolonial teak meubileerde. En de schaduwrijke tuin vol met varens had zo in Indië kunnen bestaan.

In diezelfde periode, waarin ik al was afgestudeerd, begonnen de psychische problemen van mijn zes jaar jongere zus, die ook bij een psycholoog en psychiater terecht kwam. Daaraan vooraf ging een periode van veel ruzies tussen mijn ouders, die naarmate ze ouder werden ieder hun eigen manier hadden om hun jeugd-trauma's te verwerken. Mijn vader werd steeds meer *out-going* en wilde afleiding. Mijn moeder werd juist ingetogener en bleef meer op zichzelf. Zij concentreerde zich vrijwel volledig op mijn zus; alsof

ze haar eigen jeugd wilde inhalen. Mijn vader leek steeds meer op een vrijgezel, die getrouwd was. Hij was in de periode dat hij bij de marine werkte een driftkop. Als hij iets emotioneel slecht kon verwerken ontstak hij in woede en zei dat ze 'ze allemaal tegen de muur moesten zetten'. Pas later begreep ik dat hij dergelijke taferelen als jonge jongen verplicht had moeten gade slaan in het kamp en de link met emotionele onmacht me alras duidelijk was. Toen hij uit de marine ging en directeur werd van Memisa Medicus Mundi werd hij een ander, rustiger en aimabel mens.

Bij mijn moeder werd het me pas duidelijk in het verzorgingstehuis, waar een Chinees-Indische verpleeghuisarts, bekend met de kampmaterie, mij uitlegde dat zij tot de zwaarste categorie getraumatiseerde kampslachtoffers – hij had vier categorieën behoorde: de meisjes die hadden moeten toezien hoe hun moeder voor haar ogen en het oog van het hele kamp mishandeld, vernederd en verkracht werd omdat zij niet onderdanig genoeg zou zijn.

Later hoorde ik dat bij binnenkomst in het kamp als angstige zesjarige haar pop was afgepakt. En toen legde ik al gauw het verband met de studeerkamer van mijn zusje, waar mijn moeder onder het mom van hobby hele muren vol met poppen en beertjes als betrof het een museum had uitgestald.

Het was mij allang duidelijk geworden dat mijn moeder haar gestolen jeugd via mijn zus probeerde in te halen. Tijdens

haar late studietijd – ze was 29 – werd mijn zus getroffen door psychoses. Jaren later werd ze als schizofreen gediagnosticeerd. Ze werd volgens de psychiatrische biologische leer van die tijd plat gespoten. Aan een verkeerde dosering stierf ze op haar 44^e aan een maag/darm vergiftiging. Ze had het uiterlijk van een 65 jarige. Haar aftakeling duurde 15 jaar, maar heeft onze levens, die van mijn ouders en mij bepaald.

Een vrouwelijke chef de clinique van het psychiatrisch centrum Schakenbosch had het uiteindelijk door, maar toen had zij al 10 jaar verkeerde medicatie en behandeling achter de rug. "Het probleem ligt bij uw moeder", liet ze me weten. Woorden schieten te kort om die periode kort te beschrijven. In mijn boek doe ik er een paar hoofdstukken over. Tien jaar later na haar overlijden begreep ik dat het om tweede of derde generatieproblematiek ging. Daar wist men aanvankelijk in de psychiatrie en psychologie (te) weinig van af. Weer later ontdekte ik aan de hand van de gevolgen van familieopstellingen van Bert Hellinger over de generaties heen hoe de verzwegen geschiedenis van onze voorouders onze levens bepaalt. Zelf ben ik bezig met een soort levenswerk. Een driedelige 'docu'-roman over een familie-geschiedenis van een familie die vanuit Indië in de twintiger jaren na de Japanse bezetting eind veertiger gedwongen terugkeert naar Nederland en overleeft tot in de 21e eeuw. Het eerste deel van de reeks heet Javagroen. U begrijpt intussen waarom.

zoekt donateurs

Het Indisch Platform behartigt de belangen van de Indische gemeenschap bij de Nederlandse regering

Stichting Het Indisch Platform - Postbus 85564 - 2508 CG Den Haag

Bankrek. nr. NL84 INGB 0088 3644 67 t.n.v. Indisch Platform

Slavernij in Nederlands-Indië

Slavenhandel en slavernij in VOC-gebieden omvangrijker dan in westelijke koloniën

Door: Marjolein Overmeer

Op zeventien augustus 1945 riep Soekarno de onafhankelijkheid van Indonesië uit. Weg met de onderdrukkende kolonisator uit het verre Nederland en het heft in eigen handen! Nederlands-Indië was al eeuwen een economisch wingewest en de bevolking werd daarbij niet ontzien. Slavernij kwam hier zelfs in grotere getale voor dan de bekendere variant in de westelijke koloniën.

In ons collectief geheugen is slavernij het onder brute omstandigheden gedwongen te werk stellen van Afrikanen op katoenplantages in (Zuid-)Amerika. Deze beeldvorming is voornamelijk ontstaan door Amerikaanse literatuur en films. De Nederlandse variant hiervan is de slavernij op de plantages in Suriname en op de Caribische Eilanden.

De afschaffing van de slavernij op 1 juli 1863 in deze gebieden wordt jaarlijks gevierd tijdens Ketikoti, het afwerpen van de ketenen.

In Nederlands-Indië kwam op 1 januari 1860 een einde aan de slavernij. Hier staan we in Nederland niet bij stil, laat staan dat slavernij in de oost in ons collectieve geheugen zit. En dat terwijl de slavernij in Nederlands-Indië eerder begon en omvangrijker was dan in de westelijke koloniën. In het jaar 1750 bijvoorbeeld waren er 75.000 slaven in vestigingen van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) tegenover 64.000 in Suriname en de Cariben.

Maar ondanks de afschaffing van slavernij ging de onvrijheid gewoon door in Nederlands-Indië met het cultuurstelsel (1830-1870), waarbij Nederland de hongerende bevolking dwong om producten te produceren voor de export naar Nederland. De winst

verdween in Nederlandse zakken, net als in de tijd van de VOC.

Misleidende bronnen

De redenen waarom slavernij in de oostelijke koloniën veel minder bekend is dan die in het westen, hebben onder andere te maken met de geschiedschrijving.

Historici hebben lang gesuggered dat slavernij in oost vooral in stedelijke huishoudens zou hebben plaatsgevonden waarbij de 'bedienden' veel bewegingsvrijheid genoten. Deze huishoudslavernij zou de eigenaar vooral status hebben opgeleverd en een mildere variant zijn van de loodzware arbeid – inclusief afranselpartijen – op de plantages in Suriname.

Nationaal monument slavernijverleden in het Oosterpark te Amsterdam ter herdenking van de afschaffing van de slavernij in 1863.

Onderzoeker Matthias van Rossum (Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis) spreekt dit tegen. Daarnaast beargumenteert hij dat historici zich ook teveel blind gestaan hebben op de VOC en diens geringe aandeel in de slavenhandel en slavernij. Die was inderdaad niet groot, maar wie verder kijkt dan de onderneming ziet dat de werknemers – van officier tot matroos – als particulier in grote getale geld verdienden met slavenhandel.

En daarvoor gebruikten ze de schepen en het handelsnetwerk van hun werkgever, de VOC.

Hoe uitgebreid slavernij in het oosten was, blijkt onder andere uit reisbeschrijvingen. De reizigers nemen waar dat niet alleen de belangrijke VOC-bewindslieden slaven hadden (vaak honderden), maar dat ook de lagere rangen zoals VOC-soldaten of ambachtslieden in de stad vaak enkele slaven bezaten. Al deze slaven deden niet alleen maar huishoudelijke klusjes, maar werden ingezet als sjouwer om schepen te laden en lossen, in de mijnen, in de landbouw en voor de zware klussen in de nijverheid. De terminologie in historische bronnen heeft historici ook lang op het verkeerde been gezet, volgens Van Rossum. Waar zij lasen over het werken in de tuinen, wat nog iets idyllisch heeft, werd zware arbeid op koffie- en suikerplantages bedoeld.

Geroofd

Waar kwamen al deze mensen vandaan? Slavenhandel bestond al in deze gebieden voordat de Europeanen op kwamen duiken. De vraag naar slaven vormde standaard een bedreiging voor de bewoners van deze gebieden.

Tijdens een rooftocht van een naburige stam konden ze gekidnapt en verkocht worden en in geval van oorlog buitgemaakt. Wanneer de vraag naar onvrije arbeid groot was, was dat zelfs een reden om een oorlog te beginnen.

Met de komst van de Europeanen steeg de vraag naar slaven en kwamen meer Aziatische gebieden en hun bewoners in aanraking met slavenhandel en rooftochten. De handelsstromen in slaven liepen

Links staan een VOC-koopman, vermoedelijk Jakob Martensen, en zijn vrouw. Achter hen is een slaaf weergegeven die een zonnesherm, een pajong, boven hun hoofd houdt. Op de achtergrond is het Kasteel van Batavia zichtbaar. Rechts ligt de retourvloot van de VOC gereed op de rede. Als teken van verbondenheid wijst de koopman met zijn stok naar de schepen. Circa 1650, Albert Cuyp. [Rijksstudio Rijksmuseum Amsterdam \(SK-A-2350\)](#)

daar door deze verschuiving voornamelijk van de randgebieden onder invloed van de VOC in het noorden en oosten naar de stedelijke gebieden op Java. De meeste slaven kwamen terecht in de hoofdstad en grote VOC-nederzetting Batavia (nu Jakarta) en op de omringende eilanden.

De VOC had zelf maar een klein aandeel in de slavenhandel, maar ze probeerde de slavernij wel onder controle te houden. Net als bij de handel van goederen hief de VOC belasting op de invoer van slaven en werd de verkoop genoteerd. Hiervoor moest de verkoper een akte, de *slave ola*, laten opmaken bij de notaris. De laatste moest aan de slaaf vragen of de verkoper daadwerkelijk zijn meester was. Verder droegen slaven bepaalde kleding om ze als zodanig te herkennen. Bepaalde groepen die twijfels konden oproepen, bijvoorbeeld omdat het

geen Europeanen waren, moesten een vrijbrief bij zich hebben waaruit bleek dat ze geen weggelopen slaaf waren en ook niet (opnieuw) als slaaf verkocht mochten worden. Dienaren van de VOC en andere Europeanen liepen zelf weinig risico om in handen van slavenhandelaren te vallen, zolang ze zich in VOC-gebied bevonden. Het was namelijk verboden voor een christen om een tot slaaf gemaakte christen te kopen of te verkopen. Daarbuiten bestond ook voor hen de kans dat ze geroofd en als slaaf verkocht werden.

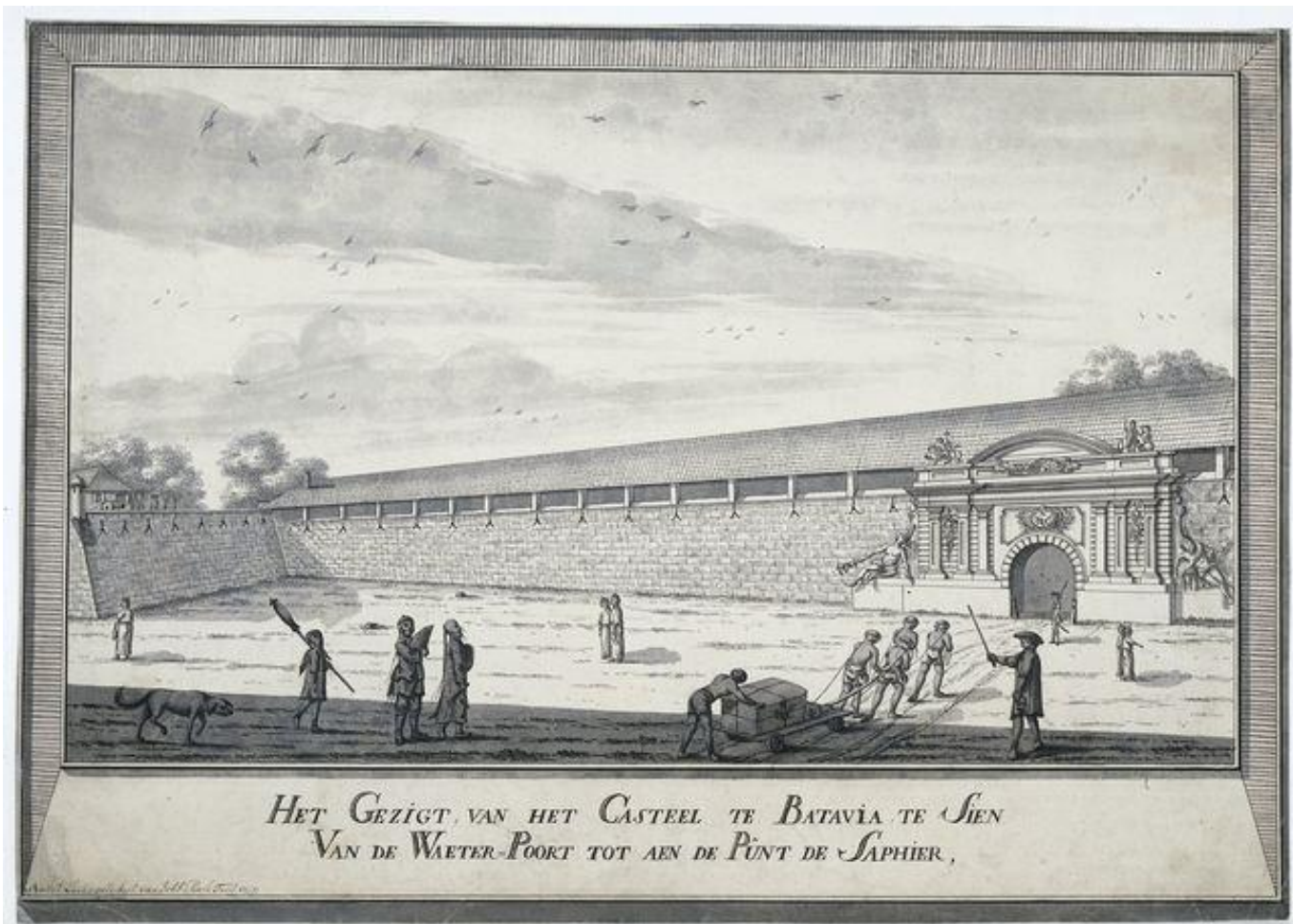
Puberjongens

In de archieven van Cochin is veel informatie teruggevonden over de kopers, verkopers en hun slaven. Slavenhandel tussen Aziatische landen was wijdverbreid en de VOC deed hier aan mee, maar meer nog haar werknemers. Het

VOC-schip Akerendam bijvoorbeeld kwam in het najaar van 1752 aan in Cochin. De VOC kocht hier 6 slaven en VOC-werknemers kochten onder hun eigen naam in totaal 34 slaven. Verkochte slaven in Cochin waren vooral Indiase puberjongens uit lage kasten, zo blijkt uit het onderzoek van Matthias van Rossum. In april 1753 was de Akerendam weer terug in Batavia, waar de werknemers hun slaven verkochten of zelf hielden. In het najaar ging het schip weer terug naar Texel, maar slaven mochten niet verder mee dan Kaap de Goede Hoop. Slavernij was verboden in de Republiek, even als de verkoop van de slaven.

Verdeel en heers

De honderden slaven in dienst van hoge VOC-dienaren waren voor historici lange tijd het bewijs dat slaven in de oost alleen maar een

De waterpoort te Batavia, Johannes Rach, 1767. Op de voorgrond verschillende figuren, een hond en 4 slaven die een beladen karretje trekken. De kale muur loopt over de gehele breedte van de tekening met de toegangspoort die versierd is o.a. met allegorische figuren en de initialen van de V.O.C. [Rijksstudio Rijksmuseum Amsterdam \(NG-400-J\)](#)

statussymbool waren. Van Rossum laat in zijn onderzoek zien dat het tegendeel het geval is. Ook hier hadden de slaven voornamelijk een economische functie en werden ze vooral gebruikt als werkkraft.

Wanneer de eigenaar zelf geen werk had voor zijn slaaf, moest de slaaf als dagloner zijn brood gaan verdienen en het (grootste gedeelte van) zijn loon inleveren. Of hij werd ingezet bij de VOC, waarbij de vergoeding naar de eigenaar ging. Het ging dan vooral om zwaar werk onder toezicht zoals het laden en lossen van de schepen, sjouw- en bouwwerkzaamheden in de steden, landarbeid op de plantages of werken in mijnen. In de goudmijnen op Sumatra werkten bijna alleen maar slaven onder toezicht van de VOC.

Naast het zware werk was er niets 'mild' aan hun behandeling.

De straffen waren hard en weggelopen slaven stond een afranseling tot bloedens toe te wachten. Aan een paal gebonden werden hun diepe wonden ook nog eens ingesmeerd met zout.

Het straffen van slaven in de huishouding kon er ook wreed aan toegaan, hoewel de slaven de mogelijkheid hadden om mishandeling aan te geven. Dit was grotendeels een wassen neus. De klagende slaaf kreeg alsnog een geseling wanneer zijn klacht ongegrond werd geacht.

De slaveneigenaren hielden hun slaven onder controle met wrede straffen en kleine beloningen via een verdeel-en-heers tactiek, waarbij een slaaf de functie van opzichter over de rest kreeg.

In ruil voor een beloning gingen slaven op jacht naar hun weggelopen medeslaven en rosten ze hen ook nog af. De eigenaar hoefde zijn handen amper vuil te maken. Dit soort gruwelijke praktijken kwamen dus niet alleen op de plantages in de westelijke koloniën voor.

Er zijn nog voldoende bronnen te onderzoeken in het kader van de slavernij in Nederlands-Indië, maar het onderzoek van Van Rossum maakt duidelijk dat we ons beeld over slavernij in de voormalige kolonie wel moeten herzien. Net als de Nederlandse wreedheden tijdens de [politieele acties](#), om de rebellerende kolonie weer onder controle te krijgen na de onafhankelijkheidsverklaring in 1945, blijkt ook slavernij in het oosten een ondergeschoven kindje

in de hele Nederlandse geschied-schrijving. www.kennislink.nl.

Bronnen:

- Matthias van Rossum, *Kleurrijke Tragiek. De geschiedenis van de slavernij in Azië onder de*

VOC (2015, Uitgeverij Verloren, Zeven Provinciën Reeks XXXV.)

- Lezing Matthias van Rossum over zijn NWO onderzoeksproject [Between local debts and global markets: Explaining slavery](#)

[in South and Southeast Asia, 1600-1800](#) op 10 juni 2016

- Reisgegevens VOC-schip Akerendam [naar de oost](#) en [terug naar de Republiek](#) via historisch onderzoeks-instituut Huygens ING.

BORCADEN
BORCA ONLINE

Weimarstraat 39
2562GP Den Haag
0703642806

(advertentie)

Een Indische held

Door: Han Dehne

Nog een paar weken en dan komen wij - althans dat hoop ik - massaal weer bijeen op 15 augustus bij de vele Indische monumenten om te gedenken en te herdenken. Het is het moment om stil te staan bij de vele doden die gevallen zijn in de strijd in Indie en de rest van Azië. Niet alleen de doden die tijdens de Japanse bezetting zijn gevallen door oorlogshandelingen, maar ook die in- en buiten de kampen zijn gedood als gevolg van mishandeling, terechtstellingen en de honger.

Maar....ook de velen die hun leven hebben moeten laten tijdens de periode die als De Bersiap bekend staat. Deze periode was veelal de wreedste periode. Op hol geslagen jonge Indonesiërs (Pemuda's) die moordend, rovend als krankzinnigen door het land trokken maakten soms hele gezinnen af door onthoofding of door het steken met hun puntige bamboe stokken (roetjing).

Voor mij persoonlijk geldt dat ik dan ook denk en herdenk aan de vele helden die in die tijd opstonden, zowel tijdens de

Japanse bezetting als de Bersiap en daarna tegen de Indonesische legeronderdelen. Altijd in dienst van het Vaderland.

Eén van deze helden die het heeft overleefd staat model voor al die anderen die dat niet hebben. Zij vonden de dood.

In deze man wil ik ook al die anderen eren, gedenken en herdenken. Dood of niet, zij verdienen dat.

Een Indische held.....pur sang..... Ik had de eer hem persoonlijk te kennen.....een echte mannetjesputter.

Mijn schoonvader Anton Stolze noemde in zijn gesprekken vaak de naam van zijn goede vriend Gio Hakkenberg. Zij hadden beiden

gewerkt aan de Birma spoorweg en werden ook samen kort daarna afgevoerd naar Japan om daar in de kolonmijnen te werken.

Hij sprak altijd met grote bewondering over deze man, die ik zelf kende als een officier van vakdiensten bij het korps mariniers. Ik wist dat hij was onderscheiden met de eremedaille met de zwaarden die hoort bij de Orde van Oranje Nassau en dat hij al veel eerder was onderscheiden met de Militaire Willemsorde.

Aan het eind van hun leven woonden zij uiteindelijk samen in het verzorgingshuis Rumah Kita te Wageningen.

Beiden zijn tot hun dood daar gebleven, mijn schoonvader overleed iets eerder en Gio Hakkenberg relatief kort daarna. Ook in het tehuis waar zijn woonden hadden zij vrijwel dagelijks contact met elkaar.

Van mijn schoonvader kreeg ik nooit iets te horen over zijn eigen oorlogsverleden maar ook niet over deze kameraad en nog een andere vriend en lotgenoot Jan Geldtmeijer.

Maar hier is dan de beschrijving van alles waardoor deze INDO als een held kan worden gezien.

Begin van zijn loopbaan

Giovanni Narcis Hakkenberg (geboren te Soerabaja, op 6 december 1924, overleden te Ede op 15 februari 2013) meldde zich in februari 1941 op zeventienjarige leeftijd, samen met zijn neven en broer, aan bij de Koninklijke Marine in Nederlands-Indië.

Na drie maanden werd hij overgeplaatst op Hr. Ms. Soerabaja (eerder bekend onder de naam De Zeven Provinciën), waar hij een nautische opleiding kreeg. In oktober 1941 bestond de taak van de bemanning voornamelijk uit het inschepen van oorlogsmaterieel voor het KNIL en voor Australië en werd gevaren op de kleine Soenda-eilanden.

Na de oorlogsverklaring met Japan nam de Soerabaja KNIL-militairen aan boord en zette het schip koers naar Portugees Timor, waar het vliegveld werd bezet. Hakkenberg deed tijdens de landing in B-2 sloepen dienst als roeier. Na de landing keerde de Soerabaja terug naar Soerabaja, waar Hakkenberg werd overgeplaatst op torpedobootjager Hr. Ms. Kortenaer. Dit schip nam onder meer deel aan de luchtslag bij de Straat van Billiton en voer op 27 februari 1942, samen met 8 andere torpedobootjagers en vier kruisers, naar de Javazee om de strijd met de Japanse vloot aan te gaan.

Strijd met de Japanners

Hakkenberg was op de Kortenaer op het achterdek in functie als hulpanonniër. Aan het einde van de dag werd het schip aangevallen door een Japanse onderzeeboot; Hakkenberg kwam daarbij in zee terecht en wist zich, doordat hij een reddingsvest droeg, het leven te redden. Intussen was de Kortenaer gezonken, waarbij 170 man om het leven kwam. Om drie

uur 's nachts werden de overlevenden door de Britse torpedobootjager Encouter opgevisst uit de zee en vervolgens door een Britse jager naar Soerabaja overgebracht.

Hakkenberg werd door de Japanse bezetter in maart 1942 krijsgeslagen gemaakt en uiteindelijk (hij zat onder meer in een kamp te Malang) naar een werkkamp in King Saoyk (Thailand) gezonden, evenals mijn schoonvader, waar hij moest werken aan de Birmaspoorlijn. Na enige tijd werd hij overgeplaatst naar een ander kamp, waar de werkdruk nog hoger lag. Hakkenberg kreeg malaria en werd naar een hospitaal gezonden; hij overleefde de ziekte ternauwernood (zijn vechtlust ontwaakte toen hij de gieren zag die op nieuwe graven afkwamen en de lijken opgroeven) en werd toen overgebracht naar een ander kamp.

Bij de Mariniersbrigade

Hakkenberg werd begin 1944 met de Aramis naar Japan gezonden, waar hij in een steenkoolmijn tewerk werd gesteld: tegen het einde van de oorlog woog hij nog maar 41 kilogram. Op 18 augustus, drie dagen na de capitulatie van Japan,

vernam hij pas dat de oorlog was afgelopen. Op de terugreis naar Nederlands-Indië reed de trein langs Nagasaki; toen hij de enorme puinhopen zag vergaf Hakkenberg de Japanners: Vanaf dat moment heb ik de Japanners de oorlog vergeven. Let wel: vergeven, vergeten zal ik het nooit.

Terug in Jakarta (hij wilde niet naar een rustkamp in Australië) hoorde Hakkenberg dat zijn broer en neven de oorlog niet overleefd hadden. Hij werd rusteloos en gaf zich op voor de Marinebewakingsdienst te Batavia. In maart 1946 ontmoette hij de commandant van de Mariniersbrigade en vroeg hem overplaatsing naar zijn geboortestad Soerabaja. In mei 1946 werd zijn aanvraag gehonoreerd en kwam hij bij de VDMB, die toen in oprichting was. In de beginperiode werd hij opgeleid tot "verhoorder" van gevangenen, die bij de voorposten van de Mariniers gevangen waren genomen. Later werd hij in de rang van matroos eerste klasse benoemd tot detachementscommandant te Gedangan.

Bij de VDMB

Hakkenberg zag er in deze tijd niet uit als militair; hij kleepte zich als een dessabewoner, soms als een Japans officier. Allereerst werd hij teruggeroepen naar Soerabaja om deel te nemen aan de actie naar Modjokerto. Hierna keerde hij terug naar Soerabaja en werd hij ingezet te Djember. Kort erop volgde zijn benoeming tot detachementscommandant te Bedoei en Bondowoso, waarna hij werd bevorderd tot kwartiermeester.

In februari 1948 ging hij in de rang van marinier eerste klasse over naar het Korps Mariniers en in maart 1948 werd hij tijdelijk benoemd tot sergeant. In deze functie werd hij aangesteld als hoofdkwartiermeestercommandant in Loemadjang. Dit was een tijd

van geweld en de tegenstanders waren plunders, die voor moord niet terugdeinsden, leden van fanatieke religieuze secten, politieke agitators, die opriepen tot moord en doodslag, en soldaten van het Indonesische leger.

Acties te Loemadjang

Hakkenberg vertelde later dat de periode in Loemadjang de mooiste tijd was geweest. Hij zwierf, gekleed in een zwarte broek met een lange sarong over zijn schouder, waaronder hij een tommygun verborg, op blote voeten van kampong tot kampong en praatte met de mensen over de dingen van de dag. Indien hij op een dergelijke zwerftocht gepakt was door een terroristenbende dan had hem een vreselijke dood gewacht, want niemand zou hem dan verdedigd hebben.

Hakkenberg leidde in deze tijd dus min of meer een dubbelleven: enerzijds was hij erg gesteld op het primitieve leven in de kampongs, waar hij een deel van zijn leven deelde met de bewoners en anderzijds was hij steeds blootgesteld aan plotseling verraad en een zekere, bijzonder wrede dood. Men zei over hem in deze tijd: die jongen heeft een zoon in zijn hoofd, waarmee men bedoelde dat Hakkenberg een brok energie was en warmte uitstraalde. Binnen de VDMB zeiden zijn medewerkers: Hij heeft een nieuw wapen uitgevonden... de glimlach. En zij voegden daaraan toe: Hij doet zijn eigen naam eer aan: hij hakt zich elke dag door een berg problemen heen.

Acties in deze tijd

Hakkenberg ondernam diverse acties toen hij te Loemadjang aangesteld was als hoofdkwartiercommandant; geregeld trok hij met vier of vijf Madoerezen dertig tot veertig kilometer in de omtrek van zijn detachement, waarbij

niemand hem lastigviel. Dat kwam omdat de bevolking een onbeperkt vertrouwen in hem had. Hakkenberg had de overtuiging dat wanneer een guerrilla bestreden moest worden men de bevolking op zijn hand diende te hebben; deze moest om dit doel te bereiken eerst gepacificeerd worden, wat alleen gelukte als men goed voor hen was.

Hakkenberg werd voor zijn acties door kapitein Meerdink in opdracht van de bataljonscommandant luitenant-kolonel W.A. van Heuven voorgedragen voor de Militaire Willemsorde. De reden was dat Hakkenberg zich in de strijd onderscheiden had door zijn daden als commandant van een detachement van de Veiligheidsdienst van de Mariniersbrigade in de periode van september 1947 tot mei 1949 bij de bestrijding van terroristische bendes in Oost-Java, waarbij hij aan het hoofd van een zeer kleine groep met een fanatieke aanvalsgeslacht de numeriek sterkere en goed gewapende bendes wist op te sporen en gevoelige verliezen wist toe te brengen.

Militaire Willemsorde

Hakkenberg kreeg de Militaire Willemsorde bij Koninklijk Besluit van 6 maart 1951 nummer 40 (hij was toen korporaal) voor een aantal, specifiek genoemde acties, namelijk: Op 24 augustus 1948 in Daragowak de invloedrijke bende-leider Pa Tai met vijf van zijn

handlangers arresteren. Op 25 oktober 1948 in de kampong Djakarta een geïnfiltreerde TNI-groep te overrompelen en gevangen te nemen. Op 7 april en 19 april 1949 ten zuiden van Mentoeroes de overmachtige tegenstander gevoelige verliezen toe te brengen. Op 14 februari 1949 te Bodag verscheidene, uit bestuursoogpunt belangrijke personen te overmeesteren en daarbij een archief van de staf van het TNI met zeer waardevolle gegevens in handen te krijgen; Op 6 maart 1949 te Nitikan de republikeinse regent van Madioen te arresteren en deze met enige gevangenen, ondanks het hevige verzet, veilig het eigen hoofdkwartier binnen te brengen. Met deze benoeming verviel het eerdere besluit, waarbij Hakkenberg de Bronzen Leeuw kreeg toegekend.

Latere loopbaan

Hakkenberg vertrok in 1949 naar Nederland en nam in de rang van sergeant-majoor deel aan de oorlog in Nieuw-Guinea, waar hij onder meer actief was in de training van het Papoea Vrijwilligers Corps onder kolonel W.A. van Heuven. Op 29 april 1963 verkreeg hij de Eremedaille in de Orde van Oranje-Nassau, zilver met de Zwaarden.

Hakkenberg werd in 1970 in de rang van eerste luitenant benoemd tot officier van vakdiensten. In de rang van kapitein werd hij belast met de algemene militaire vorming in de Marinierskazerne in Amsterdam en in 1974 verliet hij de dienst.

Een bataljonscommandant zei eens over Hakkenberg: Zo'n vent spreekt gewoon tot je verbeelding. Dat "ras" raakt uitgestorven. Maar hij is er gelukkig nog. Hakkenberg overleed te Ede in februari 2013 en zijn as werd op zijn wens (hij wilde worden verenigd met zijn broer en zeven neven) in januari 2014 uitgestrooid in de Javazee.

De Nationale Indië Herdenking 2019

Het volledige programma wordt dit jaar weer gehouden in het vlakbij het monument gelegen Crown Plaza Hotel, Van Stolkweg 1 (hoek Scheveningseweg / B.M. Teldersweg)

Thema 2019 | Brandend Verlangen

Oorlog voelt als eindeloze ellende. Wanneer houdt het op, komt er rust, vrede? 75 jaar geleden in Nederlands-Indië was die vrede nog heel ver weg. Misschien wel verder dan ooit.

Hoevelen hebben in het laatste oorlogsjaar niet het verlangen geuit dat de oorlog spoedig zou aflopen. Uitgeput en voor de zoveelste keer je boeltje moeten oppakken en naar een volgend kamp gedirigeerd worden. Met nog meer vrouwen en kinderen een te kleine ruimte delen. Moeten verhuizen omdat de Japanse overheerser nu eenmaal vond dat ze dat huis nodig hadden en greep wilde houden op de Indo- Europese bevolkingsgroep. Ook die werd op elkaar gedreven. Gebrek aan privacy. Je was nooit alleen. De omvang van je wereld was tot een minimum teruggebracht. Vrijheidsberoving in de hoogste versnelling.

Geschreeuw van Japanse soldaten en hun superieuren. De hele dag door. De Japanners begonnen in 1944 te voelen dat de oorlog een verloren zaak was en werden wreder dan ooit. Voedsel werd schaarser en de ruilmiddelen raakten uitgeput. De weinige kleding inmiddels danig versleten. Alleen een sprankje hoop hielden uitgeputte lichamen overeind. Hoe lang zou dit nog gaan duren? De mooiste jaren van je leven gingen zo maar voorbij. Je hield je wanhopig vast aan elk gerucht dat de oorlog spoedig voorbij kon zijn, waardoor je verlangen almaar vuriger werd.

Het brandende verlangen om je geliefden terug te zien. Het brandende verlangen naar een betere toekomst, naar een wereld van vrede en veiligheid. De vrede voelde nog heel erg ver weg.

Bij het monument:

10.30 – 12.00 uur, Inloop.

Vanaf 10.30 uur bent u welkom op het veld voor het Indisch Monument. U krijgt van de organisatie koffie of thee, natuurlijk met spekkook.

12.15 – 13.15 uur, Programma Herdenking.

U wordt dringend verzocht om uiterlijk 12.00 uur uw plaats te hebben ingenomen

Herdenkingen elders in het land

Gelukkig kreeg de redactie dit jaar na herhaalde oproepen voor de augustus-editie van NICC Magazine weer genoeg meldingen van herdenkingen in het land. Deze meldingen zal de redactie hierna plaatsen. Voor Indië-herdenkingen in uw eigen woonplaats, die hier niet vermeld staan, adviseren wij u het internet te raadplegen.

14 augustus 2015

Amstelveen, Broersepark

Elk jaar, voorafgaand aan de dag van de capitulatie vindt in Amstelveen de herdenking plaats bij het Monument ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de Japanse bezetting en Bersiap.

Het thema dit jaar is: Brandend Verlangen. De plechtigheid begint om 19.30 uur en duurt tot 20.30 uur. Degenen die bij het monument een krans willen plaatsen, kunnen deze tot 19.00 uur afgeven bij de organisatie. Sprekers zijn: Bob Schuitemaker over zijn jeugd in een Jappenkamp op Sumatra Rikkie Gieler, een achterkleinkind van René Schäfer, krijgsgevangene in Nagasaki ten tijde van de atoombomaanval; hij leest een passage uit "Terug naar Fukuoka". Bij deze herdenking is iedereen welkom, maar zorgt u ervoor tijdig aanwezig te zijn, vanwege een beperkt aantal van 600 zitplaatsen. Na afloop is er in

het naast het monument gelegen gebouw een kumpulan, waarvoor u van harte bent uitgenodigd.

Nijmegen, Gemeentehuis

Herdenken doet ieder op zijn of haar eigen wijze. Voor de Indische gemeenschap in Nijmegen en omgeving doen wij dit op 14 augustus om de slachtoffers van de Japanse bezetting te gedenken.

Dit jaar staat men stil bij twee groepen die nauwelijks aandacht hebben gekregen, de Japans-Indische nakomelingen (spreker: Thérèse ter Heide namens vereniging JIN) en de Nederlands-Indische krijgsgevangenen in Japan (spreker: Rob Schouten). Het zangkoor Surplus zorgt voor de muzikale omlijsting. Na afloop van de officiële ceremonie is er ruim de tijd om eigen ervaringen met elkaar te delen. Inloop vanaf 19.00 uur. Officiële ceremonie: 19.30 tot 21.00 uur.

Helmond, De Cacaofabriek

Eén dag voor de officiële datum is de herdenking in Helmond. Deze herdenking doen we bewust een daag eerder, zodat men ook nog de grote Nationale herdenking in Den Haag kunnen bezoeken of volgen via de televisie. De capitulatie van Japan lijkt een mensenleven geleden, maar de sporen van de verschrikkingen en het onvoorstelbare leed zijn nog niet uitgewist. Volgende generatie(s) droegen en dragen de trauma's van hun ouders met zich mee,

vaak voor de rest van hun leven. De herinneringen van hun ouders, of misschien juist het stilzwijgen daarover speelt danig parten in het leven van hun erfgenamen. Eerst nu komt er heel langzaam en met vlagen enig gevoel van vergeving. En dat is goed. Sprekers zijn Elly Blanksma, de Burgemeester van Helmond; Piet van den Heuvel (92) een van de nog in leven zijnde Indiëvaarders; Eric Nettekoven, zoon van een door de Japanners geïnterneerde Nederlander; en Dorothea Fautngiljanan, kleindochter van een KNIL-militair. De muziek is van de groep Jaja Tanjung. Het officiële gedeelte begint om 19.00 uur en duurt tot 20.00 uur. Daarna is er gelegenheid tot napraten met Indische hapjes en een drankje tot ongeveer 21.30 uur.

15 augustus 2015

Wageningen, Rumah Kita

De bewoners van zorginstelling Rumah Kita in Wageningen herdenken samen met hun familieleden de capitulatie. Voor veel bewoners luidde deze het begin in van de onafhankelijkheidsstrijd vrijwel ieder het land halsoverkop en de Bersiap periode, waardoor moest verlaten. Vanaf 10.00 uur Zijn bewoners, familieleden en belangstellenden welkom. Rond 10.30 uur verwelkomt Patricia Bender, regio-manager van de Zinzia Zorggroep, de aanwezigen. Namens de gemeente Wageningen

zal Burgemeester de heer Geert van Rumund een toespraak houden. Tijdens het tweede gedeelte van de ceremonie van de herdenking wordt de taptoe geblazen, gevolgd door één minuut stilte en het zingen van twee coupletten uit het Wilhelmus. Door een bewoner van Rumah Kita wordt de vlag gehesen en leggen we kransen bij het monument op het terrein van Rumah Kita. Daarna volgt de vlagceremonie en worden er twee kransen bij het monument gelegd. Tot slot hebben bewoners en bezoekers de mogelijkheid om ook bloemen te leggen bij het monument en wordt er gezamenlijk koffie gedronken en nagepraat in het restaurant.

De Bilt, Stadhuis

Bij het Oorlogsmonument voor het Stadhuis in de Bilt vindt de jaarlijkse herdenking plaats. Deze herdenking wordt ieder jaar drukker, en daarom worden alle belangstellenden verzocht om 13.15 uur aanwezig te zijn. De aanvang is om 13.30 uur. Bijzonder is, dat er voor elk jaar na de capitulatie van Japan één

rode roos in vazen wordt geplaatst; dit jaar dus 74 rode rozen, plus één witte roos, symbool voor de toekomst. Deze witte roos wordt door iemand van de 4e generatie op een zelfgekozen plaats tussen de rode rozen geplaatst. De muziek is ook dit jaar weer in handen van het Harmonieorkest 'Kunst & Genoegen'. Na afloop van het officiële gedeelte is er gelegenheid om zelf bloemen neer te leggen. Daarna is er koffie met spekkoek.

Geldrop, begraafplaats 't Zand'

De 20^e jaarlijkse herdenking bij het gedenkteken op begraafplaats 't Zand aan het Aragorn in Geldrop. Vanaf 18.30 uur worden hier de gevallen herdacht uit de tijd van de Japanse bezetting,

Bersiap en de Politie Acties, zowel burgers als militairen. Toespraken worden afgewisseld met muziek. Ook hier wordt twee minuten stilte in acht genomen, en is er gelegenheid tot het leggen van bloemen.

Zwolle, Park Eekhout

Bij het Indië en Nieuw Guinea Monument aan de Van Rooyensingel worden van 18.45 tot 20.00 uur de slacht-offers herdacht van de Japanse bezetting, de Bersiap periode, de politie acties,

alsmede de militaire conflicten in Papua Nieuw Guinea. Toespraken worden afgewisseld met muzikale intermezzo's De leerlingen van de

Parkschool (adoptieschool van het Indische monument) assisteren bij de kransleggingen. De plechtigheid wordt afgesloten met een defilé van alle aan-wezigen langs het monument, voorafgegaan door de Loco-Burgemeester. Gast-spreker dit jaar is Marion Bloem. Na afloop is gelegenheid tot napraten onder het genot van een kop koffie of thee.

Breda, Zorgcentrum Raffy

Ter nagedachtenis aan alle mannen, vrouwen en kinderen die gestorven zijn ten gevolge van de Japanse overheersing en de Bersiap-periode in het voormalig

Nederlands-Indië, organiseert de Stichting Arjati de jaarlijkse Herdenkingsbijeenkomst bij het monument in de tuin van het Zorgcentrum Raffy in Breda. Ieder is van harte welkom. De ceremonie begint om 14.00 uur, met het dringende verzoek reeds om 13.45 uur plaats te hebben ingenomen. Ondersteuning wordt verleend door Woonzorgcentrum Raffy, KBS Kievitsloop en Groep Luchtmacht Reserve. Het thema dit jaar is: Ontdek gisteren, begrijp vandaag. De herdenking wordt omlijst door muziek en zang, waaronder het Indisch Onze Vader. Er worden diverse toespraken gehouden, die het wegvallen moeten compenseren van de 1^e generatie (die het aan den lijve meemaakten), om een beeld te geven van leven en werken in diverse Japanse concentratiekampen. Na afloop is er gelegenheid tot ontmoeting en met elkaar na te praten. De toko van Raffy is geopend, waar u op eigen rekening een drankje en een hapje kunt nuttigen.

Arnhem, Park Sacré Coeur

De Stichting Monument Sawah Belanda nodigt u uit om de herdenkingsceremonie bij te wonen bij het monument aan de

Velperweg 158, achter zorghuis Regina Pacis. Iedereen is welkom vanaf 11.00 uur. Er worden enkele toespraken gehouden en er zijn

muzikale intermezzo's. Na afloop is er gelegenheid om na te praten met een drankje en een hapje.

Hardenberg, Indiëplantsoen

Ook in Hardenberg worden de gevallen uit de Tweede Wereldoorlog en de daarop volgende bloedige periode in voormalig Nederlands-Indië herdacht. Dit gebeurt bij het Monument achter

het theater "De Voorvechter". Er is gelegenheid tot het leggen van bloemen en er is een kranslegging. Daarna wordt er twee minuten stilte gehouden. Aanvang van de herdenking is om 19.00 uur. Na afloop gelegenheid tot napraten.

Soest, Woongroep Insulinde

Een plechtige herdenking in de Bendopo van woongroep Insulinde bij het verzetmonument in Soest. Deze herdenking komt tot stand in samenwerking met het Nationale Comité 4 en 5 Mei.

Vanaf 10.30 uur is de ontvangst van genodigden, waarna om 11.00 uur de herdenking begint bij de Indische Plaque bij het Verzetmonument aan de Ir. Menkolaan.

Steenwijk, Slingerbos

Door St. Herdenking 15 augustus 1945 in Steenwijk wordt de jaarlijkse herdenking gehouden bij het monument in het Slingerbos. Het Monument is onlangs opgewaardeerd en uitgebreid met een fraaie bloembak, waarop de tekst: 'Gebogen – geknakt – gebroken; de geest overwint'. Verder is er een gedenkbord geplaatst met de tekst: 'Indisch Herinneringsveld 15 augustus 1945'. Om 11.00 uur begint de vlagceremonie, waarna de plechtigheid om 11.45 uur begint. Alle belangstellenden worden

dringend verzocht om uiterlijk 11.30 uur aanwezig te zijn. Er worden diverse toespraken gehouden. Na afloop is er een Informele bijeenkomst in de foyer van Theater De Meenthe aan het Stationsplein in Steenwijk.

Den Helder, De Vijfsprong

Bij het monument "Voor hen die vielen" aan De Vijfsprong wordt voor de 25^e keer de jaarlijkse Indië-herdenking gehouden. De ontvangst is in Hotel Wienerhof, naast het NS-station om 10.00 uur. Er staat koffie met cake klaar. De ceremonie begint om 11.00 uur. Officiële bloemstukken en kransen kunnen vanaf 9.00 uur worden aangeleverd bij het monument. Na afloop van de herdenking is er (op afroep) voor

particulieren gelegenheid tot het leggen van bloemen op persoonlijke titel. Het officiële gedeelte

wordt om 12.00 uur afgesloten met een dankwoord van de voorzitter van de Stichting "15 augustus herdenking Den Helder". Daarna is iedereen uitgenodigd voor een informeel samenzijn in Hotel Wienerhof met koffie en spekkoeke en een kleine Indische catering. Onderscheidingen en Insignes mogen worden gedragen. Voor mensen die slecht ter been zijn kunnen zitplaatsen worden gereserveerd tot dinsdag 13 augustus bij mevr. Postma, Tel: 0223-643362 (tussen 10.00 en 16.00 uur) of via het E-mailadres: w.postma-reindorp@quicknet.nl.

Geldrop, begraafplaats 't Zand'

Jaarlijkse herdenking bij het gedenkteken op begraafplaats 't Zand aan het Aragorn in Geldrop. Vanaf 18.30 uur worden hier de

gevallen herdacht uit de tijd van de Japanse bezetting, de Bersiap en de Politie Acties, zowel burgers als militairen. Toespraken worden afgewisseld met muziek. Ook hier wordt twee minuten stilte in acht genomen, en is er gelegenheid tot het leggen van bloemen.

Rotterdam, Vlaggenparade

Al vele jaren heeft Rotterdam een eigen Indië-herdenking, maar dit jaar ook een eigen monument. De filosofie achter het ontwerp van kunstenaar Han Goan Lim (die als kind in Indonesië woonde) is een kleinschalig en bescheiden monument zichtbaar te maken in de openbare ruimte. Daarnaast qua vorm en zeggingskracht verwijzen

naar dramatische gebeurtenissen in voormalig Nederlands-Indië en daarmee een breder publiek aanspreken dan alleen de 'ingewijden' en de betrokken mensen. Het beeld moet door zijn verschijningsvorm intrigeren en inspireren. Vanaf 10.00 uur inloop bij Restaurant Prachtig, Willemsplein 77 in Rotterdam. 10.20 uur wandeling naar De Vlaggenparade voor de herdenkingsceremonie met voordrachten, toespraken en muzikale intermezzo's van Erwin van Ligen. Sprekers zijn onder andere de Loco Burgemeester Wijbenga-van Nieuwenhuizen en Mieke Engelberts, die na deze ceremonie het stokje overdraagt aan haar opvolger. Het programma eindigt om 12.30 uur weer bij restaurant Prachtig, voor een informeel samenzijn en waar alle aanwezigen het boekje 'Vergeten vergeten verhaal' uitgereikt zullen krijgen.

Enschede, Blijdensteinpark

Verreweg het oudste Indië Monument van Nederland staat in Enschede. Het werd in 1960 onthuld door de weduwe van generaal Spoor. De herdenking begint om 10.15 bij het monument in het Blijdensteinpark

in Enschede. Sprekers worden afgewisseld door muzikale bijdragen. Ook hier zal de vlagceremonie uitgevoerd worden, gevolgd door twee minuten stilte en de mogelijkheid om bloemen te leggen.

Den Bosch, "De Grevelingen"

Op het terrein van het Indisch-Moluks zorghuis "De Grevelingen" wordt de herdenking gehouden bij het monument ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de Japanse bezetting en de Bersiap periode. Het ceremoniële gedeelte begint om 14.15. uur met enkele

toespraken, koorzang en dan aansluitend de kransleggingen. Vervolgens is er voor ieder de gelegenheid om bloemen te leggen bij het monument, waarna het officiële deel om 16.00 uur sluit. Daarna is in het zorgcentrum nog een muzikaal optreden, kunt u nog wat napraten en wordt er voor wie een maaltijdbon heeft

een Rijsttafel geserveerd. Deze herdenking wordt georganiseerd door Stichting HONI (Herdenking Oorlogsslachtoffers Nederlands-Indië).

Hilversum, Noorderbegraafplaats

Herdenkingsplechtigheid bij het Indië Monument aan de Laan 1940-1945. Er zullen toespraken

worden gehouden en gedichten voorgelezen, waarna bloemen bij het monument worden gelegd. De plechtigheid, die al voor de 10^e keer wordt georganiseerd door werkgroep "Hilversum 15 augustus", begint om 16.00 uur.

Almere, Bos der Onverzettelijken

Een herdenking georganiseerd door de Werkgroep Indië Herdenking Flevoland, die dit jaar voor de tweede keer gehouden wordt. Vanaf 15.30 uur is iedereen welkom bij het gebouw van 'Jeugdland Stad' aan de Weg 1940

– 1945 nr. 8 in Almere. Vanaf daar gaan we gezamenlijk naar het monument waar de herdenking zal plaatsvinden. Naast toespraken en muzikale inter-

mezzo's is er de officiële kranslegging en de gelegenheid om zelf bloemen neer te leggen. Na afloop van de ceremonie is er gelegenheid tot samenzijn onder het genot van een drankje en een hapje. Aanwezigheid van mensen in uniform met insignes wordt op prijs gesteld.

18 augustus 2016

Den Haag, Duinzichtkerk

De jaarlijkse herdenkingsdienst wordt weer georganiseerd door de Haagse Gemeenschap van Kerken

op zondag 18 augustus. Tijdens de dienst zal verteld worden over de bevrijding uit de Japanse bezetting. Tevens zal er aandacht besteed worden aan de Bersiap periode. Vele burgers van jong tot oud, werden in die periode alsnog of opnieuw vastgezet en zijn vaak op beestachtige wijze vermoord of verminkt. In deze bijeenkomst wordt teruggekeken naar de verhalen en thema's die de afgelopen jaren ter sprake zijn gekomen. Dit onderwerp is tevens de basis geweest van een boekje "Helend Herdenken", dat dit jaar zal worden gepresenteerd. De muzikale intermezzo's zijn voor rekening van de sopraan Margreet Scheimie met begeleiding van de pianist Peter le Feber. De dienst begint om 16.30 uur in de Duinzichtkerk, v. Hogenhoucklaan 89, Den Haag. Na afloop is er ruime gelegenheid voor napraten met een drankje en een hapje.

Landgoed Bronbeek

Arnhem, diverse herdenkingen

Het Landgoed Bronbeek in Arnhem herbergt veel monumenten die herinneren aan gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog in voormalig Nederlands-Indië. In de maanden augustus en september worden deze gebeurtenissen op het Landgoed herdacht. Helaas is de informatievoorziening over deze herdenkingen niet wat je zou mogen verwachten, waardoor de redactie u adviseert uw informatie op te doen bij de daartoe opgerichte stichtingen. De informatie die wij wel hebben kunnen achterhalen, staat hierna vermeld.

23 augustus 2019:

Japanse jongenskampen

Vanaf 10.00 uur wordt u ontvangen met koffie of thee, waarna de deelnemers zich om 10.45 naar het monument begeven. De ceremonie omvat toespraken, voordrachten en de kranslegging met de taptoe en 2 minuten stilte. Einde herdenking om 13.00 uur. U kunt zich opgeven voor het nuttigen van de lunch aansluitend aan de herdenking. Voor info: www.jongenskampen.nl.

25 augustus 2019:

Japanse vrouwenkampen

Het officiële gedeelte begint om 11.00 uur. Toespraken worden afgewisseld door muzikale intermezzo's en hoornsignalen voorafgaand aan twee minuten stilte en 'vlag gereed'. Daarna de officiële kranslegging, waarna de deelnemers eveneens bloemen kunnen leggen bij het monument of bij de namenwand die bij het monument staat opgesteld. Meer informatie: <http://www.vrouwenkampen.nl/>

31 augustus 2019:

Birma-Siam & Pakan Baroe spoorwegen

Bij het drie-pagoden monument zal de herdenkingsceremonie om 10.45 beginnen. Het programma bestaat uit toespraken, een voordracht en muzikale omliggingsen.

Uiteraard ook het blazen van de taptoe, gevolgd door twee minuten stilte. Na de kranslegging kunnen deelnemers ook zelf bloemen bij het drie-pagoden monument leggen. Voor de Indische lunch kunt u bonnen bestellen op de website. Naast de officiële herdenking biedt de organisatie een interessant middagprogramma. Informeer u zich op de website voor meer details. Zeker de moeite waard om uw vertrek huiswaarts nog even uit te stellen. Alle informatie:

<http://www.shbss.nl>.

15 september 2019: Japanse zeetransporten

Tijdens de herdenking bij het monument, dat onder andere de namen van de 182 'Hellships' omvat, zijn de sprekers: Kester Freriks en mevr. Rachel de Vries. Aanmelden voor deze herdenking kunt u op de website, waar u tevens maaltjybonnen kunt bestellen. Het volledige programma vindt u op: <http://www.shsjz.nl>.

26 september 2019: Papoea-strijders

Over deze herdenking is op dit moment nog slechts weinig bekend. Wilt u deze herdenking bijwonen, dan kunt u zich aanmelden vóór 24 augustus 2019. U ontvangt dan tijdig alle inlichtingen. Stuur u dan een mailtje naar: info@vnngm.nl of: hensaradvies@jaapvanhensbergen.nl.

Herdenkingen buiten Nederland

California, U.S.A.

In Zuid Californië woont een grote groep Indische Nederlanders, die daar in de jaren na de oorlog toe emigreerde. Ieder jaar herdenken zij gezamenlijk de capitulatie van Japan en tevens de slachtoffers van de Bersiap. Zij hebben het voorrecht om op het Ereveld "The National Cemetery" in het westen

van Los Angeles een speciale gedenknaald te mogen oprichten,

waar een plaquette met de tekst "De Geest Overwint" de façade van het monument siert. Ieder jaar komt ook de Consul zijn opwachting maken en tevens is de directeur van The National Cemetery bij de ceremonie aanwezig. Naast de toespraken is er een zangkoor en is er een kranslegging onder andere door de Dutch Club Advendo en De Wapenbroeders Avio. Wie aldaar verblijft en de ceremonie wil bijwonen kan alle informatie winnen bij Winnie Schardijn, winschar@aol.com.

Ontario, Canada

Ook in Canada wordt de capitulatie van Japan herdacht met een bijeenkomst van Nederlandse en Nederlands-Indische Canadezen en andere geïnteresseerden. De plechtigheid vindt plaats in de Harmony Hall van Holland Christian Homes in Zuid Ontario op bij de bronzen plaquette. De organisatie is in handen van Committee "August 15/1945". Bij de ceremonie zal de Nederlandse Militaire Attaché in Canada aan-

wezig zijn. Er worden toespraken gehouden. Verder zal aanwezig zijn de Consul Generaal, alsmede vertegenwoordigers van Nederlandse veteranen-organisaties in Canada. En na afloop wordt er vanzelfsprekend een traditionele gezamenlijke Indische maaltijd genuttigd. Nadere inlichtingen:

boukedejong@rogers.com

Benidorm, Spanje

Dat in Spanje veel Indische Nederlanders wonen, is bekend. Daarom is er ook in Kerkgebouw Het Anker (in Benidorm, Alicante) een jaarlijkse herdenking van de overgave van Japan. Deze wordt altijd bijgewoond door de Nederlandse Consul en zijn militaire attaché of zijn Chef de Poste uit Madrid. Ook de plaatselijke Consul

voor het gebied rond de Costa Blanca aanwezig. Naast de toespraken volgt er een kranslegging en een vlagceremonie. Daarna is er een informeel samenzijn met een rijsttafel. Bent u in die periode in Spanje en wilt u bij de herdenking aanwezig zijn? Alle informatie kunt u verkrijgen bij Ortwin Louwerens:

orthwin@gmail.com.

Auckland, New Zealand

De EJOS organisatie in Auckland, New Zealand is verantwoordelijk voor de organisatie van de herdenking aldaar. Ergens in mei worden de gevallen soldaten van Australië en New Zealand herdacht op de 'ANZAC- Day'. De Hollandse en Indische mensen hebben daar niets mee van doen,

maar sluiten zich daar wel bij aan, omdat er voor hen geen

andere herdenkingsdag is. En dus vieren ze in mei de capitulatie van Japan bij hun eigen monument. Bovendien is de 15^e augustus voor hen geen reden om te vieren, omdat ze op die dag in de handen vielen van de strijders van Sukarno. Wie meer wil weten over deze herdenking in mei elk jaar, kan terecht bij de voorzitter: Ivo Pabbruwe, ivo.p@xtra.co.nz.

Tot zover de lijst met Indië-herdenkingen 2019. Het was voor de redactie weer een enorme

uitzoekerij en hopelijk kloppen alle gegevens. Mocht er toch nog een foutje ingeslopen zijn, dan daarvoor onze welgemeende excuses.

De redactie wenst u een waardige herdenking toe

Het gezongen Indisch 'Onze Vader':

Bapa kami yang ada di surga
Dimuliahkanlah Nama Mu
Datanglah Kerajaan MU
Jadilah Kehendak MU
di bumi seperti didalam surga
Berikamlah kami pada hari ini
makanan kami yang secukupnya
Dan ampunilah kesalahn kami
seperti kama yuga mengampuni
orang yang bersalah kapada kami
Dan janganlah membaw kami
kedalam pencobaan,
tetapi lepaskanlah kami,
dari yang jahat,
kerena Engkaulah yang
mempunyai Kerajaan
dan Kuasa dan Kemuliaan
dampai selama-lamanya. Amin.

http://youtu.be/1UN_XJ8xgDE

Nationale Herdenking Roermond

Verband houdend met de Indië Herdenkingen in Den Haag en elders in het land, neemt ook de herdenking bij het monument in Roermond een belangrijke plaats in. Naast de slachtoffers in Nederlands-Indië worden hier ook de ruim 6000 Nederlandse doden herdacht die als (Dienstplichtig) militair in de jaren 1945 tot 1949 door Nederland waren uitgezonden waren om in Indië 'de orde en het Nederlandse gezag te herstellen'. Voorts worden hier ook de vele slachtoffers herdacht die het leven lieten in en om Nederlands Nieuw Guinea in de periode tot 1962.

Deze herdenking vindt altijd plaats op de 1^e zaterdag in September.

De Nederlandse regering stuurde kort na de oorlog een 100.000 man sterke strijdmacht naar de op 17 augustus geproclameerde 'Republiek Indonesia Merdeka' Om de vooroorlogse verhoudingen met geweld te herstellen. Echter,

tijdens de Japanse bezetting was het nationalisme in Indonesië erg sterk geworden. De bekendste wapenfeiten uit die periode waren de twee Politieke Acties.

Aanvankelijk wist Nederland alleen Nieuw Guinea te behouden, maar door de Amerikaanse regering onder leiding van President John F. Kennedy werd de druk op Nederland zo groot, dat er geen houden aan meer was.

Het monument is een ontwerp van de Roermondse kunstenaars Wijnand Thönissen en Dick van Wijk. Het bestaat uit verschillende onderdelen.

Centraal staat de obelisk met de kroonduif. Bij de obelisk is een fontein met gestileerde karbouwenkoppen geplaatst. Achter de obelisk staan achttien driehoekige zuilen. Ervoor stenen gedenktafels met plaquettes en verder een bronzen borstbeeld van Generaal S.H. Spoor (1994, Marian Gobius), de toenmalige bevelhebber der Nederlandse strijdkrachten. Door krijgsmachtonderdelen van destijds zijn op de gedenktafels bijna 200 plaquettes geplaatst. De zuilengalerij bevat de 6200 namen van de gesneuvelde Nederlandse militairen. Voor geïnteresseerden over het monument en de

plaquettes zie: <https://www.nim-roermond.nl/plaquettes.html>.

Naast dit complexe monument staat het Generaal H.S. Spoor paviljoen, dat op 15 september 1995 door mevrouw H.T. Spoor-Dijkema werd geopend. Van 1 april tot 1 oktober is dit paviljoen van dinsdag tot en met zondag geopend van 11.00 tot 16.00 uur.

Bezoekers kunnen er een kleine tentoonstelling bezoeken, documentatie inzien of de database met bijzonderheden van de 6200 omgekomen militairen raadplegen. Jaarlijks biedt het paviljoen een bestemming aan ruim 30.000 bezoekers. Voor groepen (o.a. scholen en verenigingen) bestaat de mogelijkheid om onder deskundige leiding een voorlichtingsbijeenkomst bij te wonen. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met Tel: 06-55328306. Meer weten over de herdenking: <http://www.nim-roermond.nl>.

Pasar Anak in Taman Indonesia

Op 17 augustus wordt in Indonesië de onafhankelijkheid gevierd. Deze nationale feestdag staat bol van de spelletjes, muziek en lekker eten. Taman Indonesia viert het feest ook op 17 augustus. Hele grappige activiteiten als kroepoek happen, blaaspijpschieten, en roepia's vangen kunnen deze dag op het park gespeeld worden. Daarnaast kan men ook genieten van lekkere Indonesische hapjes te verkrijgen zoals saté en hele lekkere versnaperingen.

Feestelijke kindermarkt

Op de pasar bij het plein van Taman Indonesia kan men meedoen met verschillende feestelijke spellen, zoals kroepoek happen, kaleng (blik) gooien, blaaspijpschieten, boembomraden en verschillende Indonesische spelletjes. Voor wie ontzettend zijn best doet met de spellen, valt er natuurlijk ook wat te winnen!

Vergeet je ook niet uit te dossen in rood en wit, de kleuren van de Indonesische vlag!

Indische Verhalenverteller

Verhalenverteller Tjeerd Ligthart zal in het midden van het park Indische sprookjes vertellen aan eenieder die wil luisteren. In de Mentawai paalwoning zal hij vertellen over Kantjil het dwerghertje

of spannende verhalen van de Ramayana.

Norman Kapoyos

Speciaal voor deze gelegenheid zal muzikaal talent Norman Kapoyos in de middag zijn muziek ten gehore brengen. Norman speelt samen met Kim Pendjol een jazzy set.

Norman Kapoyos is een van de eerste zeven alumni van de Rockacademie in Tilburg en al sinds 1990 actief in de muziekscene. Begonnen als gitarist/songschrijver in Steenwijker bands Blue Behaviour en The Noble Joints, ontwikkelde hij zich al gauw tot een allround muzikant met een open artistiek vizier. Tijdens zijn studie aan de Rockacademie werd hij gerecruuteerd door DJ DNA en Rudeboy (beide ex-Urban Dance Squad) om deel uit te maken The League of XO Gentlemen. Tevens werkte hij samen met Cilvaringz en The RZA (Wu-Tang Clan). In 2005 richtte Norman The Swinging Mood Orchestra op, een collectief, bestaande uit muzikanten, acteurs en dansers, waarmee zowel de reguliere concerten als theaterperformances worden gegeven.

Het titelloze debuut-album van deze groep verscheen in 2009 via

[In a cabin with](#) in samenwerking met de platen-maatschappij V2. Norman Kapoyos werkt momenteel aan een dit jaar te verschijnen album voor Wicked Jazz Sounds en een vervolg album voor zijn Swinging Mood Orchestra. Naast zijn werkzaamheden als muzikant is hij A&R manager en producer voor internet-label Live Generation, sessieleider/organisator voor Cafe Miles, Amersfoort en doceert hij Popmuziekgeschiedenis aan de Herman Brood Academie in Utrecht.

Kim Pendjol

Kim Naomi, geboren in 1979 te Hoogeveen (Drenthe), groeit op in een familie waar muziek maken en dan vooral meerstemmig zingen, net zo normaal is als eten en drinken.

Na de Havo gaat zij naar het Zwols conservatorium, waar ze is toegelaten tot de vakopleiding Zang LM/Jazz. Ze krijgt daar les van Ge Titulaer, Lydia van Dam en Ronald Douglas en volgt ze workshops van onder andere Cor Bakker, Mark Murphy en Denise Jannah. Toch is de jazz niet echt haar richting en na haar afstuderen in 2002, wordt Kim vocaliste van verschillende coverbands.

Momenteel is zij een van de vaste zangeressen van de Boston Tea Party, waarmee zij ook backing vocals doet voor artiesten, zoals Berget Lewis, Edsilia Rombley, Nathalie, Lois Lane, Lee Towers, Jeroen van de Boom en anderen. Ze schrijft al jaren haar eigen liedjes. In 1995 behaalt ze, samen met haar zusje, de tweede plek in de finale van de Kunstbende.

Nu, 15 jaar later, is ze eindelijk klaar om haar eigen repertoire op cd te zetten en momenteel zit ze in de repetitie ruimte met haar eigen band om de nummers in te studeren en straks op te nemen.

Kim is geen onbekende in de sessie wereld en het evenementen circuit. Veel muzikanten en boekers kennen haar als 'het kleine zangeresje met de grote stem en enthousiaste performance'

Kim is gewend het publiek te bespelen en krijgt dan ook vaak de mensen op de vloer, waardoor het feest net even iets gezelliger wordt. Ook met haar eigen band wil Kim de mensen raken met haar eigen liedjes en ze vermaken met haar cabaret-achtige performance. Samen met Norman zal ze een bijzonder krontjong setje ten gehore brengen op de Pasar Anak.

Over dierenpark Taman Indonesia

Taman Indonesia is een tropisch kleindierenpark in de Kop van Overijssel. Hier vind je allerlei bijzondere dieren uit Indonesië zoals de Binturong, de Loewaks

en Maleise Bosuilen, en kun je genieten van Indische hapjes en drankjes, een kijkje nemen in een Mentawai paalwoning of rondsnuffelen op een heuse pasar. Voor kinderen is er een verkleedhoek met Indonesische klederdacht, en een leuke speurtocht.

Naam: Pasar Anak

Datum: 17 augustus 2019

Adres: Kallenkote 53, 8345 HE te Kallenkote

Website: www.taman-indonesia.nl

Organisatie: Taman Indonesia

Email: info@taman-indonesia.nl

Wel eens gedacht aan adverteren in NICC Magazine?

**Uw product of dienst wordt door minstens 100.000 mensen opgemerkt.
Hoe dit kan? Vraagt u vrijblijvend onze advertentieflyer met uitleg en tarieven aan
info@indisch-centrum-den Haag.nl**

SOPHIAHOF

In deze rubriek blijft u op de hoogte van nieuws, activiteiten en het programma van de Indische Ontmoetingsplek Sophiahof

Expositie 'Vechten voor Vrijheid'

Over het Indische en Molukse verzet

15 augustus 1945: De Tweede Wereldoorlog is ook in Azië ten einde. Japan geeft zich over en trekt zich terug als bezetter van de kolonie Nederlands-Indië. 17 augustus 1945: Indonésische nationalisten roepen de Republiek Indonesia uit en proclameren daarmee hun onafhankelijkheid van Nederland. Twee bijzondere dagen waarop mensen vrijheid winnen. Nederlands-Indië behoorde tot het Koninkrijk der Nederlanden.

Het was een kolonie: ergo geen vrij land. Tijdens de Tweede Wereldoorlog (1942 - 1945) beheerst het Japanse leger Nederlands-Indië.

De vele gezichten van verzet

Diverse bevolkingsgroepen komen in verzet: tegen de Japanse bezetter, tegen de Nederlandse kolonisator of

tegen allebei. Ook kiezen mensen voor een samenwerking met het Japanse militaire bestuur of hun politieke tegenstanders, met als doel een onafhankelijk Indonesië.

Bezetting, verzet en vrijheid betekenen voor iedereen iets anders. Wat je over hebt voor jouw vrijheid, bepalen je omstandigheden en idealen. De keuze om in actie te komen, is persoonlijk. En: niet iedereen

kiest bewust voor verzet. Soms dwingt de situatie daartoe. Hoe? Dat ziet, leest en hoort u in deze expositie.

We vertellen de verhalen van verzetsstrijders en van de gewone man of vrouw die grote of kleine daden van verzet pleegde. Ook staan verhalen van nazaten centraal: wat betekenen de verhalen voor hen? Zo zullen we verschillende kanten van verzet te belichten. De expositie is samengesteld door het [Indisch Herinneringscentrum](#) en [Moluks Historisch Museum](#), met bijdragen van onder andere Pelita met een speciale website over het [Indische verzet](#).

'Vechten voor Vrijheid' is nog tot en met eind maart 2020 te zien, om dan plaats te maken voor een tentoonstelling over 'Van Indië tot Nu' waarin de geschiedenis tot de huidige periode wordt belicht. Vechten voor Vrijheid. De vele gezichten van verzet, kwam tot stand met medewerking van:

Projectteam:

Ardjuna Candotti (Indisch Herinneringscentrum)
Margaret Leidelmeijer (Leidelmeijer Historisch Onderzoek & Advies)
Nanneke Wigard (Moluks Historisch Museum)
Ron Habiboe (RCS Linx)
Met medewerking van Maartje

Strijbis en Merel Leidelmeijer (Indisch Herinneringscentrum)

Productie:

Wendy Buijsse
Flink (Jurjen Hamwijk)
Bureau Boot (Nikki Boot)
Facilitaire dienst Museum
Sophiahof

Ontwerp:

Ilona Laurijsse Creative Design Studio
Sec.ontwerpers (Maaïke van Keimpema)

Redactie:

Marie Baarspul

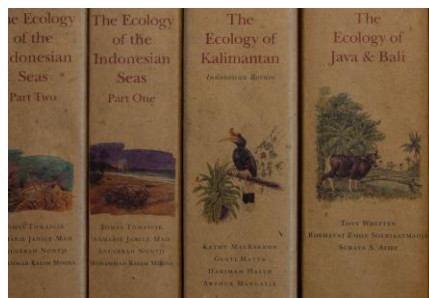

Kenniscentrum en bibliotheek

Meer weten over Nederlands-Indië?

Als u op zoek bent naar informatie over het koloniale verleden, de Tweede Wereldoorlog, de dekolonisatie en de migratiegeschiedenis en cultuur van mensen met wortels in Nederlands-Indië, dan is deze te vinden in de tentoonstellingsruimten maar zeker ook in de bibliotheek en de studiezaal.

De bibliotheek biedt toegang tot een fraaie collectie publicaties en wetenschappelijk werk, al dan niet digitaal. Open voor wetenschappers, studen-

ten, scholieren en andere belangstellenden. Voor de liefhebbers zijn unieke historische werken in te zien. De organisaties in het Museum

Sophiahof zijn ook afzonderlijk te raadplegen als u specifieke vragen heeft over bijvoorbeeld sprekers, wetenschappers en andere Indische en Molukse organisaties.

Openingstijden bibliotheek:

dinsdag tot en met vrijdag
11.00 -17.00 uur.

Museumcafé en Museumwinkel

Museum Sophiahof beschikt over een Museumcafé waar u uiteraard spekkoeke bij uw koffie kunt bestellen. We hebben ook andere snacks in het assortiment. Momenteel is onze verse gemberthee een van de favorieten. In de Museumwinkel treft u een uitgebreid aanbod aan literatuur en andere cadeautjes om uzelf of een ander blij mee te maken.

Indisch en Moluks verzet in kaart gebracht

Samen met Arq Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld lanceerde Stichting Pelita in december 2018 de website Kaart van Indisch Verzet om de bekendheid met het verzet tegen de Japanse bezetting te vergroten. De website vertelt vaak onbekende verzetsverhalen. Verhalen over guerrilla, spionage, sabotage en over de martelingen door de Kempeitai. VWS financierde het project.

Links: de kaart van het verzet. Rechts: De Molukse verzetsvrouw Coosje Ayal in Kamp Wacol, Australië, januari 1945 Foto: MHM)

Op de website ziet de bezoeker de kaart van de Indonesische archipel. Door te klikken op een punt komt de bezoeker bij de verhalen terecht. Elk verhaal is voorzien van foto's van de verzetsdeelnemers. De Kaart van Indisch Verzet toont een verscheidenheid aan verzetsverhalen: van inlichtingen verzamelen tot guerrilla en sabotage. Het verzet werd gepleegd door vrouwen, krijgsgevangenen en Molukkers. De verhalen zijn verspreid over Java, Timor, de Molukken en zelfs in Thailand en Japan.

Uw verhalen over verzet

De verhalen op de website zullen verder worden aangevuld, onder andere door het Indisch Herinneringscentrum en Moluks Historisch Museum. Over hetzelfde thema wordt de tentoonstelling 'Vechten voor Vrijheid: de vele gezichten van verzet' samengesteld waarin ook aandacht is voor de Kaart van Indisch Verzet. De tentoonstelling is de openingstentoonstelling van Museum Sophiahof.

Wordt vriend van het Indisch Herinneringscentrum

Het **Indisch Herinneringscentrum** zet zich in om de **geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië** en de gevolgen daarvan door te geven, levend te houden en te onderzoeken wat dit voor huidige generaties betekent.

Dat doen we voor u, maar ook graag samen met u! Als **Vriend** geeft u het Indisch Herinneringscentrum net even dat **extra steuntje in de rug**. Met een donatie van minimaal € 25 per

jaar ondersteunt u ons werk en bent u als Vriend op een speciale manier verbonden aan het **Indisch Herinneringscentrum**. Vrienden hebben bovendien bij ons een streepje voor.

Indisch Herinneringscentrum

DEN HAAG

U ontvangt als welkomstgeschenk het fotoboek 'Het Verhaal van Indië', een sfeerimpressie van de nationale overzichtstentoonstelling

'Het Verhaal van Indië' over de Nederlandse aanwezigheid in Indië, tijdens de Tweede Wereldoorlog en de periode daarna. Tevens het jeugdboek 'Nooit meer thuis', is een gevoelige jeugdroman over afscheid nemen van je moederland en aarden in een nieuw land van Martine Letterie. Verder ontvangt u ook eens per jaar een **speciale uitnodiging** alleen voor Vrienden.

Vriend worden kunt u [HIER](#).

Wordt vriend van Stichting Moluks Historisch Museum

Vindt u het belangrijk dat het Molukse culturele erfgoed toegankelijk is en bewaard blijft voor volgende generaties?

Word dan Vriend van Stichting Moluks Historisch Museum.

Met uw contributie maakt u het mogelijk dat Museum Sophiahof haar collecties beheert en presenteert, activiteiten en herdenkingen organiseert en ervoor zorg draagt dat de Molukse geschiedenis en cultuur zichtbaar zijn in de Nederlandse samenleving.

De [Vriendenwerkgroep](#) van de Stichting MHM is daarom deze Vriendencampagne gestart. Voor 25 euro bent u Vriend voor een heel jaar. Kiest u ervoor om meer te doneren, dan is dat natuurlijk welkom!

Om kosten te besparen werkt de Stichting MHM niet met een acceptgiro of met automatische incasso. U dient de jaarlijkse contributie zelf over te maken.

Het lidmaatschap geldt voor 1 kalenderjaar. U betaalt uw contributie bij aanvang en vervolgens per 1 januari van elk jaar.

Met uw Vriendenlidmaatschap verzekert u zich van:

- Uitnodigingen voor Vriendenbijeenkomsten
- Vooraankondigingen van veel Overige bijeenkomsten, georganiseerd door Stichting MHM

- De digitale Nieuwsbrieven
- Mogelijkheid om deel te nemen aan verrassingsacties (zoals het verloten van boeken)

Wilt u Stichting MHM ook in natura steunen als sponsor door bijvoorbeeld een zaal of faciliteiten ter beschikking te stellen voor onze evenementen of voor producten?

Neem dan contact met ons op via info@museum-maluku.nl

Wij gaan graag met u in gesprek om te kijken wat we voor elkaar kunnen betekenen.

Meer weten over doneren en de fiscale aftrekbaarheid? Alle informatie vindt u [hier](#).

Vriend worden kunt u [hier](#)

Museum Sophiahof
Sophialaan 10
2514 JR Den Haag
Tel: 070-2002500

Petitie nr. 297 aangeboden aan de Ambassadeur van Japan

*In verband met het eerder verschijnen van dit magazine vanwege de aanstaande Nationale Indië Herdenking op 15 augustus, was tot onze spijt publicatie in dit Magazine vanwege de embargodatum van dinsdag 13 augustus 2019 niet haalbaar. Hiervoor onze excuses. Wel zal petitie nr 297 van Stichting Japanse Ereschulden vanaf woensdag 14 augustus te lezen zijn op de website: <http://www.japanse-ereschulden.nl/> of: <http://japanse-ereschulden.nl/2019/8>
Ter compensatie zal de Nederlandse vertaling dan geplaatst worden op ons weblog: <http://indisch-centrum-den Haag.blogspot.com/>*

Het aanbieden van de petitie bijwonen? Dinsdag 13 augustus 2019 bent u van harte uitgenodigd om 12.15 uur voor de Japanse ambassade, Tobias Asserlaan 5, Den Haag

Het verzet in Nederlands-Indië

Bij veel mensen onbekend. Toch bestond het wel degelijk en was het goed georganiseerd ook. Een van de toonaangevende verzetshelden in Indië was Dick van Logchem, die bij een van de belangrijkste verzetsgroepen op Java (het 'Java-Legioen' in Bandoeng) onder leiding van de Nederlandse kapitein De Lange, als ordonnans op zijn motor talloze berichten rondbracht. Ook mijn eigen vader en grootvader zaten in het verzet. Daarom dit stukje, dat in deze periode van herdenken een plaats verdient.

Het thema van de tentoonstelling in het zojuist geopende Museum Sophiahof is: Het verzet. Helaas echter geeft deze expositie slechts een beperkt beeld van het Indisch verzet tijdens de Japanse bezetting van Nederlands-Indië. Door Dick van Logchem is dat uitvoerig in kaart gebracht. Na een oorverdovende stilte van schaamte, woede, bedrog en ontkenning heeft hij het standpunt van de Nederlandse regering dat verzet in Nederlands-Indië niet heeft bestaan, doorbroken. Uiteindelijk kwam door zijn inspanningen in 1986 de Wet Buitengewoon Pensioen Indisch Verzet tot stand. Ondanks de tegenwerkingen kreeg hij erken-

ning en rechtvaardiging voor het Indisch Verzet.

Vele Indische verzetsstrijders bezweken onder de martelingen en executies van de Kempeitai. Zij worden op Bronbeek herdacht met een eenvoudig monument dat door Van Logchem is ontworpen en in 1997 is onthuld. De tekst op de zuil luidt:

***Den Vaderlant ghetrouwe
Blijf ick tot in den doet...***

Hier worden mijn vader en grootvader blijvend herdacht en geëerd. Zij werden in 1943 wegens verzet zonder vorm van proces na langdurige martelingen door de Kempeitai geëxecuteerd. Zowel mijn vader als ook mijn grootvader worden bij name genoemd in de berechting van de Japanse Oorlogsmisdadigers van de Kempeitai Djember door de Temporaire Krijgsraad te Batavia en veroordeeld.

Mijn Moeder ontving pas in 1990 de erkenning van de Buitengewone Pensioenraad dat mijn vader "is erkend als deelnemer aan het verzet tegen de Japanse bezetter in het voormalige Nederlands-Indië". U begrijpt dat de herdenking op 15 augustus 2019, 76 jaar na de executie van mijn vader en grootvader, voor mij een bijzondere betekenis heeft.

Mede om deze reden ben ik met de Stichting Japanse Ereschulden zo verbeten bezig om de Japanse regering ertoe te bewegen hun ereschuld in te lossen. Al bijna 25 jaar staan wij met een groep iedere tweede dinsdag van de maand voor de ambassade van Japan voor het overhandigen van de maandelijkse petitie.

Voor veel mensen, die nu op leeftijd zijn, is het vaak moeilijk om bij weer en wind bij de maandelijkse demonstratie aanwezig te zijn. Ook uw steun kunnen we goed gebruiken en nodigen wij u uit om deze steun te concretiseren met uw aanwezigheid, zoals hierboven vermeld. Ik hoop u dinsdag of bij een van de volgende demonstraties te mogen begroeten.

*Stichting Japanse Ereschulden
Jan van Wagtenonk, voorzitter.*

Tobi Kamphuis overleden

Door: Menke de Groot

Jonge jaren

Florentius Johannes (Toby) Kamphuis (Arnhem, 7 juli 1928 - juli 2019) en zijn broer Hendrik (later actief bij de Technische Troepen in de Oost) groeiden samen op in Arnhem, waar zij met hun moeder

Toby Kamphuis

en grootmoeder woonachtig waren aan de Hommelseweg.

Tijdens de slag om Arnhem (17-25 september 1944) werd het gezin via Beekbergen en Apeldoorn geëvacueerd naar Friesland.

Na de oorlog voltooide Kamphuis, inmiddels teruggekeerd naar Arnhem, zijn opleiding aan de Mulo en vertrok, na een voorbereidende militaire opleiding van vier maanden in de Lodewijk-kazerne te Amersfoort, in juli 1948 met de vierde compagnie, derde peloton per "Zuiderkruis" naar de Oost.

Ruim een maand later bereikte dit schip Semarang en werden Kamphuis en zijn medemanschap gestationeerd in het doorgangskamp Djating-Aleh (Boven-Semarang).

Tweede Politionele Actie

Twee weken na aankomst kreeg de compagnie opdracht naar Tjilatjap te gaan, waar zij werd belast met de bewaking van olieopslag tanks van de Bataafse Petroleum Maatschappij.

Op patrouille in de bergen nabij Soemowono in oktober 1948 – bij een tempel even rust

Eind september volgden de soldaten een aanvullende gevechtsopleiding in Soemowono en werd de compagnie verder klaargestoomd voor de volgende taak: patrouillewerkzaamheden aan de Demarcatielijn ter hoogte van Banjoe-Biroe.

Kamphuis kreeg een tijdelijke detachering bij de Stoottroepen in Ambawara en volgde in deze tijd bij de Verbindingsdienst een verkorte opleiding.

Begin november 1948 werd zijn compagnie naar Salatiga gestuurd, vanwaar men in de avond van de

'Geintje....'

negentiende december 1948 naar Poerworedjo vertrok om deel te

gaan nemen aan de Tweede Politionele Actie.

In eerste instantie bestond een groot gedeelte van het werk uit het bewaken der infrastructuur (bruggen) maar al op 22 december 1948 kreeg de compagnie opdracht terug naar Semarang te gaan, van waar de manschappen op 24 december per Dakota naar Djokja, vliegveld Magoewo, werden getransporteerd.

Op Tweede Kerstdag reisden Kamphuis en zijn makkers naar Solo, waar patrouillewerkzaamheden van hen verwacht werden. Hier bleef men echter niet lang omdat er orders kwamen naar Adjibarang, gelegen aan de weg van Boemiajoe naar Poerwokerto, te vertrekken, waar de bezetting van een tijdelijke politiepost op gruwelijke wijze was afgeslacht.

Met een gedemonteerde trekbom

Kamphuis zag inderdaad de lijken van de politieagenten, met door messen en klewangs opengereten borst, nog op de weg liggen.

Diverse activiteiten

De weg van Moeniajoe naar Poerwokerto bleek zeer belangrijk voor de aanvoer van fourage voor de Nederlandse troepen. Dit maakte de taak van Kamphuis en zijn manschappen tot een cruciale. Dat was dan ook de reden dat men versterking van de Onder-

steuningscompagnie aanvraag en bij de brug een Vickers-mitrailleur en een zware mortier opstelde.

Intussen deden geruchten de ronde dat de Siliwangi-Divisie, die in de bergen rondtrok, een aanval op het kampement aan het beramen was.

In de vroege morgen van 1 januari 1949 bleek de juistheid hiervan toen de vijand massaal het vuur opende, waarbij een zwaargewonde viel. Uiteindelijk wist men de aanvaller echter te verdrijven.

Een dag later gelukte het een Nederlandse patrouille de co-piloot van een Auster bewusteloos uit diens neergestorte toestel te bevrijden en in veiligheid te brengen.

De theeonderneming te Kaligoea

Twee pelotons kregen in de daarop volgende dagen opdracht een theeplantage te Kaligoea, die tot dat moment in handen van de TNI was, te bezetten.

Theeonderneming Kaligoea

Deze onderneming was hoog in het Slamats-gebergte gelegen en slechts toegankelijk middels een steile, door diepe ravijnen geflankeerde, weg met tientallen haarspeldbochten.

Kamphuis en 34 makkers trokken uiteindelijk op 5 januari 1949 dwars door de bergen naar Kaligoea.

Op de eenzame post was maar een enkele toegangsweg, die al

snel door de TNI middels inundatie onbruikbaar werd gemaakt. De luchtmacht ondervond een nakend gebrek aan fourage door voedseldroppings te organiseren.

Intussen ondernam de vijand op 27 januari 1949 een tegenaanval. De dag ervoor zag een patrouille diverse lichtsignalen in de bergen, twaalf uur later gevolgd door hevig aanvallen met zwaar geschut. Hierdoor raakte een kameraad en stadgenoot van Kamphuis zwaar gewond.

Biddend naast de stervende jongen zag hij de ernstig gekwetste vriend diens ogen voor goed sluiten. Hij werd op de tijdelijke begraafplaats Boemiajoe begraven. Na de aanval begon men met gezwinde spoed eindelijk aan de bouw van een verdedigende stelling rondom het kamp.

Met een pantserjeep de helling op

Onder vuur van de vijand

De commandant van het kampement, die deze maatregel zo roekeloos en achteloos achterwege had gelaten werd vervangen door een luitenant van het KNIL. Nu begon men eindelijk aan zeer intensieve patrouilles, waaraan ook Kamphuis deelnam.

Al tijdens de eerste tocht bleek dat de vijand zich overal met sterke eenheden in de directe omgeving had weten te nestelen. Er vielen dan ook al snel aan Nederlandse zijde twee gewonden door vijandelijke kogels.

Na het gereedkomen van de nieuwe stellingen kwam aan de aanvallen van de vijand echter snel een einde. Tijdens latere patrouilles deed Kamphuis vooral dienst als brenschutter, waarbij de

troep geregeld opnieuw onder vuur kwam te liggen.

Op een van deze tochten werden de commandant en de chauffeur van een jeep neergeschoten en ontving ook Kamphuis kogels, die dwars door zijn rechteronderarm en voet gingen. Kort daarop werd zijn eenheid door een ondersteuningscompagnie ontzet en bracht men de gewonden naar het ziekenhuis in Banjoemas.

Aldaar overleed de luitenant, een man van 27 jaar. Kamphuis bleef nog zeven weken in het veldhospitaal en keerde toen naar zijn onderdeel terug, waar de overleden commandant inmiddels vervangen was door een andere KNIL-luitenant.

Latere werkzaamheden

Vanaf eind mei 1949 werd Kamphuis weer ingezet bij de patrouillewerkzaamheden en hij kreeg onder meer opdracht een kampong te zuiveren. Tijdens deze actie werden 26 vijanden gearresteerd.

Toby Kamphuis in juli 2016

Na deze tocht bleek dat de voet van Kamphuis nog niet genezen was en werd hij via de bataljonsarts in Boemiajoe naar het Juliana-hospitaal in Semarang gestuurd, waar men hem afkeurde voor alle infanteriediensten.

Kamphuis werd nu overgeplaatst bij een stafcompagnie en werkte tot 1950 bij de sportafdeling, waar hij onder meer de kantine beheerde.

Na zijn terugkeer in Nederland behaalde hij een typediploma en boekhouddiploma en begon aan zijn veertigjarige loopbaan bij de

Provinciale Gelderse Electriciteits Maatschappij (PGEM).

Toen hij eenmaal gepensioneerd was begon Kamphuis zich onder andere in te zetten voor de vernieuwing van het herdenkingsmonument op de Oranjekazerne in Schaarsbergen, organiseerde hij vele bijeenkomsten van en voor veteranen en was hij bij het Veteranenplatform actief. Daar-

naast verrichte Kamphuis als vrijwilliger gedurende 35 jaar vele werkzaamheden ten behoeve van voetbalvereniging de Paasberg in Arnhem.

Voor al deze activiteiten werd hij in 2008 benoemd tot lid in de Orde van Oranje-Nassau.

Tobi Kamphuis is eind juli 2019 op 91 jarige leeftijd overleden.

Bron: De Nederlandse Krijgsmacht

- [Hier kunt u het digitale fotoalbum van Kamphuis bekijken, waarin ook de teksten van Kamphuis staan.](#)
- [Hier vindt u het standaard fotoalbum.](#)
- [Papierwerk na de overval door peloppers](#)
- [Hier vind u meer over zijn toekenning lid in de Orde van Oranje-Nassau](#)

Ebbe op Bali

Door: Chris Ebbe

Een serie korte reisanekdotes over de dagelijkse beslommingen op Java en Bali in Indonesië

Eenzame Kerst

It's a lonely Christmas far away from home. In ben de enige klant in mijn favoriete eethuisje. De christenen zitten in de kerk, de boeddhisten wonen in een andere wijk, de hindoes vieren hun eigen feest, de moslims doen hun religieuze plicht.

Ik word bediend door drie serveersters die er uitzien als meisjes, maar in werkelijkheid vrouwen van in de veertig zijn met een echtgenoot en kinderen. 'What you drink, what you eat?' vraagt Komang-7, de zevende van negen kinderen.

Ik bestel een gemberthee en sapi rendang op z'n Sumatraans. Uit de luidspreker in de hoek klinken sentimentele liederen. Voor de bar staat de kunstkerstboom met ballen, slingers en alle kleuren lampjes feestelijk te knippen, achter me aan de muur waakt een masker van een meter hoog met neergebogen mondhoeken.

Buiten, rondom de lampen, gevangen in het licht, vliegen de termieten op vrijersvoeten. Op de grond ligt een hoopje houtstof. In een tafelpoot doet een termiet zich tegoed aan zijn kerstmaal, een gefrustreerde dikke waar-

schijnlijk, die geen kans maakt op de huwelijksmarkt. Over de muur rent een gekko op jacht naar mug en vlieg.

Na het eten komen de serveersters, Komang-7, Desak en Komang-3, bij me zitten. We praten over bij ons en bij jullie, over kinderen en echtgenoten, over dik worden en afvallen, over het koude Holland en het warme Indonesië. Ik trakteer op een Koppie (Coffee) Bali. *After all* toch geen *lonely Christmas*.

Chris,
Kuta Bali, 25 december 2014

Reparatie van iPhone, iPad en Android. Snel, vakkundig en redelijk geprijsd.

Klik [hier](#) voor de aanbieding. Borca-Online / BorcaDen webshop

Borca Online
Computer Service

Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

(advertentie)

Kort Indisch Nieuws

Nederlands erfgoed Indonesië op Unesco lijst

Een groot Indonesisch mijnen-complex uit de koloniale periode is opgenomen op de Werelderfgoedlijst van de Unesco. De Ombilin mijnen waren ooit de grootste en meest productieve mijnen in heel Indonesië.

Eind negentiende eeuw werd er bij Padang een zeer rijke steenkoolader van zeer hoge kwaliteit ontdekt, die vrij dicht onder het oppervlak lag. Om ontginning mogelijk te maken, werd een 350 km lange spoorlijn aangelegd en een diepe steenkoolhaven, de Emmahaven. Vlakbij de mijn verrees een arbeidersdorp met een hospitaal en een mijnbouwschool.

Pas in 1998 besloot de Indonesische overheid om de mijn te sluiten. Sinds 2004 werden Indonesië en Nederland samen om het mijnbouwdorp te behouden, in de hoop dat de omliggende natuur plus het industrieel erfgoed een belangrijke toeristentrekkpleister zal worden.

Stichting Indische Documenten

De Stichting Indische Documenten wil via deze weg iedereen bedanken die met ons het 10-jarig bestaan heeft gevierd. Uw aanwezigheid en felicitaties gaven ons en warm gevoel. Tevens bedanken

wij onze sponsors *ADB Architects* en *WHE Services*, zonder wiens support het allemaal niet gelukt

STICHTING
INDISCHE
DOCUMENTEN

zou zijn. *Terima kasih banyak.* Ook in de periode die nu voor ons ligt zullen wij ons blijven inspannen voor de oudere en de jongere generaties Indische Nederlanders.

Dengue-virus slaat hard toe in ZO-Azië

Ziekenhuizen in diverse landen in Zuidoost-Azië kunnen de stroom patiënten met het Dengue-virus nauwelijks aan. In Bangladesh en Cambodja worden zelfs extra mobiele kliniekendoor het leger opgebouwd om enigszins aan de patiëntenstroom het hoofd te kunnen bieden. Op de Filipijnen is het een ware epidemie met inmiddels 150.000 besmettingen. Daarvan zijn er al meer dan 600 overleden. Ook in Thailand en Maleisië komt deze gevreesde knokkelkoorts voor in steeds grotere aantallen.

Infectie gaat gepaard met hevige hoofdpijn, spier en gewrichtspijn en een huiduitslag die doet denken aan mazelen. In ernstige gevallen kan de besmetting zich ontwikkelen tot een levensbedreigende ziekte met bloedingen. Het Dengue-virus wordt overgebracht door muggen, die zich in stilstaand water nestelen. Het is een kwestie van tijd voor het virus ook Indonesië heeft bereikt.

Het Rode Kruis noemt de situatie zorgwekkend, temeer daar het

moessonseizoen nog maar net is begonnen.

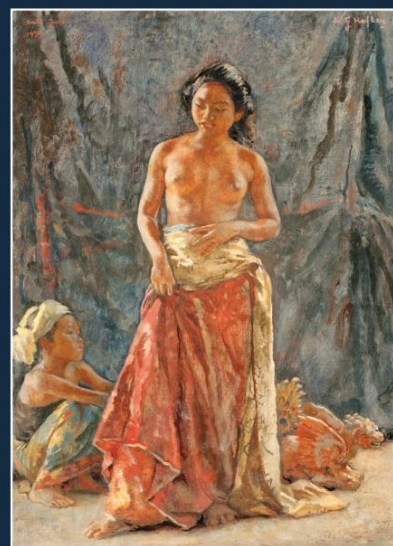

Toeristen wordt aangeraden om terdege rekening te houden met dit virus. Zorg in ieder geval voor alle vaccinaties en zorg dat u een anti-muggenmiddel bij u heeft met een hoog DEET gehalte.

ZEEUWS VEILINGHUIS

GEVRAAGD:
INDISCHE SCHILDERIJEN

W. G. Hofker (1902-1981)
Hamerprijs: € 600.000,-

Herengracht 74, 4331 PX Middelburg
Tel. 0118 - 650 680

WWW.ZEEUWSVEILINGHUIS.NL

(advertentie)

De Indische Zomer | Culturele Kalender

De Nationale Herdenking 15 augustus 1945 presenteert 'De Indische Zomer', een culturele kalender vol activiteiten op en rond 15 augustus in Den Haag. Den Haag is de Indische hoofdstad van Nederland en de plaats waar jaarlijks bij het Indisch monument de nationale herdenking wordt gehouden. Deze herdenking wordt bijgewoond door vele duizenden mensen uit heel Nederland die op deze dag vaak oude kennissen ontmoeten en familiebanden aanhalen. Voortaan kunnen zij ook deelnemen aan een van de culturele activiteiten die rondom de herdenking zullen worden georganiseerd.

De Indische Zomer is het verhaal van de vele Nederlanders die verbonden zijn met voormalig Nederlands Indië. Of eigenlijk niet het verhaal maar juist de ontelbare verschillende verhalen van evenzoveel mensen die samen de rijkgeschakeerde geschiedenis van de Indische gemeenschap in Nederland vertellen. Verhalen die illustreren hoe de komst van 250.000 Indische Nederlanders het naoorlogse Nederland blijvend heeft veranderd en verrijkt. En die laten zien hoe de kinderen van derde, vierde en vijfde generatie het stokje hebben overgenomen en het verhaal doorvertellen.

**EXPO | Vechten voor Vrijheid
'De vele gezichten van verzet'
Museum Sophiahof | Den Haag**

Diverse bevolkingsgroepen komen in verzet: tegen de Japanse bezetter, tegen de Nederlandse kolonisator of tegen allebei. Ook kiezen mensen voor samenwerking met het Japanse militaire bestuur of hun politieke tegenstanders, met als doel een onafhankelijk Indonesië.

Bezetting, verzet en vrijheid betekenen voor iedereen iets anders.

Wat je over hebt voor jouw vrijheid, bepalen je omstandigheden en idealen. De keuze om in actie te komen, is persoonlijk. En: niet iedereen kiest bewust voor verzet. Soms dwingt de situatie daartoe. Hoe? Dat ziet, leest en hoort u in deze expositie. We vertellen de verhalen van verzetsstrijders en van de gewone man of vrouw die grote of kleine daden van verzet pleegde. Ook staan verhalen van nazaten centraal: wat betekenen de verhalen voor hen?

Zo zullen we verschillende kanten van verzet te belichten.

De expositie is samengesteld door het Indisch Herinneringscentrum en Moluks Historisch Museum, met bijdragen van onder andere Pelita met een speciale website over het Indische verzet.

**MEET-UP | Indische wandeling
| Statenkwartier Den Haag Wo
14 augustus 19:30 + Di 20
augustus 10:30**

Wie Indië zegt, zegt Den Haag. En wie Statenkwartier zegt, zegt Indië.

Geen wijk in onze stad waar meer Indisch erfgoed te vinden is. Een onuitputtelijke bron voor verhalen.

Verhalen over pensionado's vanuit burgerlijke- en militaire overheden. Over stichters van koffie- of suikerplantages. Over mensen die vanuit hun Indische achtergrond een bijdrage leverden aan het culturele leven in ons land. Over Tante Lien en de Tantes van Yvonne Keuls. Over zee baboes en verlofgangers. Over het onrecht Molukkers en repatrianten aangedaan. Over mie-drogerijen, Toko's

en eethuisjes en restaurants. Over "wie dit lees is gek" bij de voormalige woning van Tjalie Robinson aan de Prins Mauritslaan. Tijdens een wandeling van rond anderhalf uur vertelt een gids, op plekken die daartoe aanleiding geven, die verhalen.

Voor aanmelden en verdere details statenwandeling19@gmail.com.

Een bijdrage van € 2 wordt zeer op prijs gesteld

**FILM | Klanken van Oorsprong
| Filmhuis Den Haag | 10
augustus 19:15 + 14 augustus
16:30**

Regisseur Hetty Naaijkens – Retel Helmrich (Buitenkampers, Contractpensions) toont in haar nieuwe documentaire Klanken van Oorsprong het verhaal van diverse artiesten met een Nederlands-Indische achtergrond, die tussen 1945 en 1962 samen met meer dan 350.000 andere Indische Nederlanders gedwongen terug moesten naar hun oorspronkelijke vaderland: Nederland.

Eenmaal in Nederland kregen Nederlands Indische bands als 'The Tielman Brothers' en 'The Crazy Rockers' direct veel gehoor bij de dolenthousiaste Nederlandse jeugd die een grote honger had naar Rock 'n roll muziek. Ook Nederlands-Indische zangeressen en zangers zoals Sandra Reemer, Liesbeth List en Boudewijn de Groot maakten veel furore. Anneke Grönloh en Ruud & Riem de Wolff (The Blue Diamonds) verwierven zelfs enorme internationale roem, net als de naar de VS geëmigreerde broers Eddie en Alex van Halen. Hoewel al deze muzikanten erg van elkaar verschillen hebben ze veel dingen gemeen. Allereerst hun geschiedenis van oorlog, vluchten en opnieuw beginnen in een vreemd

land en aanpassen. Daarnaast de muziek als grootste uitlaatklep.

De documentaire Klanken van Oorsprong, is een mozaïek van verhalen over de kracht van overleven in moeilijke omstandigheden, de herkomst van de geportretteerden en het zoeken naar hun identiteit, afgewisseld met (swingende) muziek en nog nooit eerder vertoond archiefmateriaal van zowel muzikoptredens als uit het koloniale tijdperk. Naaijken – Retel Helmrich geeft op indringende wijze weer hoe Nederlands – Indische muzikanten met een vleugje heimwee wisten te assimileren en hoe ze zonder dat ze het wisten een verandering teweegbrachten in het Nederlandse muzieklandschap en ver daarbuiten.

LEZING | Couperus, Indië en Den Haag | Frans van der Linden in het Louis Couperus Museum | Do 15 augustus 20.00

De Indische Zomer is het verhaal van de vele Nederlanders die verbonden zijn met voormalig Nederlands Indië. Voor de familie Couperus was Indië van een vanzelfsprekende vertrouwdheid. Beide ouders van Louis waren op Java geboren. Twee van zijn broers werden Indisch ambtenaar. Louis zelf, hoewel geboren in Den Haag, bracht zijn jongensjaren

door in Batavia. Ook twee van Louis Couperus' meest gelezen romans De stille kracht (1900) en Van oude mensen de dingen die voorbijgaan (1906) zijn onlosmakelijk met Indië verbonden.

In de lezing in het Louis Couperus Museum op donderdag 15 augustus brengt Frans van der Linden de band tussen de schrijver, zijn geboortestad en het verre Indië tot leven. De kosten voor dit bijzondere evenement, inclusief drankje en museumbezoek, bedragen € 12,50. Amices en Museumkaarten betalen € 10,- U kunt zich voor deze middag aanmelden bij info@louiscouperusmuseum.nl.

TOUR | Museon Depots | Wo 14 augustus 14.30 & 16.00 + Do 15 augustus 10.00 + 15.00 + 16.00

De rondleiding door de depots van het Museon geeft een beeld van de veelzijdigheid en de rijkdom van de collectie onder beheer van het Museon. In het kader van de Nationale Indië Herdenking 2019 is de rode draad het tonen van objecten uit de Indonesische archipel op alle genoemde terreinen. Nadruk ligt natuurlijk op het tonen van, een kleine selectie uit de grootste collectie in Nederland van tekeningen en voorwerpen uit de Japanse kampen, van buitenkampers en

de periode direct volgend op de capitulatie van Japan tot aan de soevereiniteitsoverdracht in 1949. Delen van het depot hebben een verdieping met trappen en er is geen lift aanwezig is. Mensen moeten dus wel mobiel zijn. De verdieping is voorzien van metalen rasters dus (géén naaldhakken)

DEAL | Crowne Plaza | Een overnachting in een Deluxe of Executive kamer inclusief ontbijt voor 2 personen voor € 109,00 op 15 augustus

Een overnachting in een Deluxe of Executive kamer inclusief ontbijt voor 2 personen voor € 109,00. Dit tarief is exclusief toeristenbelasting en geldt voor 15 augustus 2019. Gasten kunnen direct via reservations@crowneplazadenhaag.nl of 070 351 17 16 / 070 351 17 708 bij ons reserveren o.v.v. Indische Zomer 2535206

DIGITALE FLYER
SOCIAL MEDIA POST

De Indische Zomer is een initiatief van de stichting Nationale Herdenking 15 augustus in samenwerking met Filmhuis Den Haag, Museon, Statenkwartier Den Haag, Louis Couperus Museum, Museum Sophiahof en Crowne Plaza.

De Indische Zomer | Culturele Kalender is mede mogelijk gemaakt door:

Ministerie van Defensie
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

The Hague

BankGiro
Loterij

Boekbespreking, e-Books, CD & DVD, Presentatie & Signeren

Als de bloesem valt – Liesbeth de Vos.

Marleens moeder heeft gevangen gezeten in een Japans concentratiekamp in Nederlands-Indië. Het blijft lang een onbesproken onderwerp. Marleen trouwt vroeg en krijgt kinderen. Het lijkt haar goed te gaan. Maar toch neemt langzaam maar zeker de "innerlijke gekte" het van haar over. Haar zoektocht ion de gezondheidszorg is eindeloos. Op een dag stelt een psychologe de diagnose: 'tweede generatieproblematiek'. De langdurige behandeling slaat echter bij haar niet aan, met een bijna fatale Afloop tot gevolg. Intussen blijft ze moeder voor haar drie kinderen.

In dit boek wordt dit op treffende wijze geïllustreerd aan de hand van haar tweede zoon, die zijn hart verliest aan Japan.

Uiteindelijk vindt Marleen een psychologe die een behandeling begint die ze nodig heeft. Terwijl haar kinderen de wijde wereld intrekken, doorloopt Marleen een verwerkings- en herstelproces en leert ze langzaam het leven te

gaan leven. Een uitzonderlijk realistisch geschreven boek dat laat zien hoe het onbesproken verleden z'n invloed kan blijven uitoefenen en misschien wel meerdere generaties nodig heeft om naar buiten te kunnen komen en hoe het tij gekeerd kan worden. Prijs: € 15,95.

Lichter dan ik– Dido Michielsen

Java 1850. Isah is de dochter van de kleermaakster van de sultan en groeit op in de gesloten gemeenschap van de Kraton, het

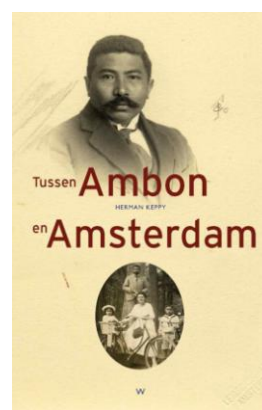

vorstenverblijf in Djokja. Haar levensloop in de traditionele standenmaatschappij lijkt daarmee vast te staan. Maar Isah is eigenzinnig en loopt van huis weg. Ze wordt huishoudster én de minnares van een Hollandse officier en schenkt hem twee dochters. Wanneer hij hen verlaat, moet ze grote offers brengen om haar kinderen in de snel veranderende kolonie te zien opgroeien. Uiteindelijk beseft ze dat ze haar Javaanse afkomst niet kan en wil verloochenen. Een aangrijpende historische roman, waarin de Nederlandse overheersing en de gevolgen daarvan voor een Javaanse gemengdbloedige door haar ogen worden gezien. Dit boek verschijnt op 3 september 2019. Prijs: € 21,99.

Tussen Ambon en Amsterdam – Herman Keppey.

De op Ambon geboren gebroeders Tehupeior behoren in 1907 tot de allereerste landskinderen van Nederlands-Indië, die gingen studeren in Holland. Ze volgden de studie Geneeskunde aan de Universiteit van Amsterdam. De oudste had al furore gemaakt als auteur van 'Onder de Dajaks in Centraal Borneo', het beste boek ooit door

een inlander in het Nederlands geschreven. Zijn jongere broer doet in 1909 van zich spreken, wanneer hij terug in Indië zowel een succesvol studiefonds voor de Molukse jeugd oprichtte, als de nog steeds bestaande vakvereniging van Indonesische Artsen. Beide broers, inmiddels begaafde artsen, worden in Batavia op handen gedragen door al hun patiënten, zowel bruin als blank. Deze roman, gebaseerd op het omvangrijke privé-archief van de

jongste broer, verhaalt over hun fascinerende leven en loopbaan, zonder voorbij te gaan aan de persoonlijke tragiek die schuilging achter de successen. Tevens wordt een blik geboden op de laatste vijftig jaar Nederlandse overheersing van Indonesië, gezien door de ogen van een intellectuele elite die, balancerend tussen haat en liefde voor het moederland, uiteindelijk kiest voor het vaderland. Prijs: € 29,95.

Toen... Vroeger... – Anneke van Loggem.

De schrijfster haalt herinneringen op aan haar jeugd in Nederlands-Indië, haar verblijven in Jappenkampen en aan de jaren daarna tot aan haar terugkeer in 1948 in een Nederland dat haar vrijwel onbekend is. Ze put daarbij uit haar geheime kampdagboek, dat ze eerst nu bijna aan het eind van haar leven voor het eerst durft in te zien. Nooit eerder

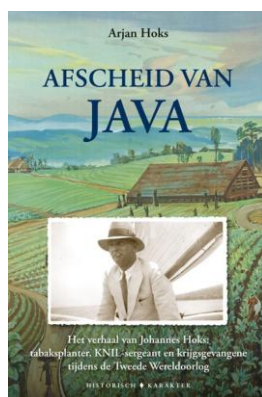
gepubliceerde kamptekeningen van haar moeder neemt ze mee in haar verhaal, evenals foto's en fragmenten uit een briefwisseling met wat later haar echtgenoot zou

worden, een met het Vliegerkruis onderscheiden kapitein bij het KNIL, Ros van Loggem. In 1945 vinden navigator Ros en piloot Guus Hagers hun geliefden Anneke en Lienke op spectaculaire wijze terug door met een Mitchell B-25 bommenwerper langzaam en laag over de Jappenkampen te vliegen en hun namen te roepen. Het verhaal van de piloot wordt gepubliceerd in 'Een onwankelbare liefde' van auteursechtpaar Anne-loes Timmerijne en Charles den Tex. Nadat Anneke bij toeval op deze publicatie stuitte, vertelt zij haar 'spiegelverhaal' in een pagina groot artikel in de Volkskrant en in een uitzending van 'De Wereld Draait Door' op de televisie. Door de vele positieve reacties voelt Anneke zich gesteund om haar persoonlijke levensverhaal publiekelijk te delen in dit boek. *Prijs: € 32,50.*

Afscheid van Java – Arjan Hoks
Het is het verhaal van Arjen's grootvader Johannes Hoks, een tabaksplanter op Java. Hij liet een manuscript na, waarin hij zijn leven beschreef. Aan de hand

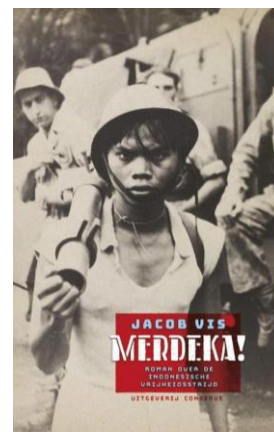
hiervan reconstrueert Hoks het leven van zijn grootvader. Het comfortabele leven van een Hollandse tabaksplanter wordt ruw verstoord, wanneer hij in 1942 moet opkomen in het KNIL vanwege de dreigende inval van het Japanse leger. Als een soort speelbal voelt hij zich meegezogen in de idioterie, de dagelijkse verwickelingen en de verschrikkingen van een wrede oorlog, waarbij hij onder andere als dwangarbeider aan de Birma-Siam

Spoorlijn werkte. Een steeds intenser wordende afkeer van oorlog, mishandeling en politieke opportunisme, heeft hem aangezet tot het schrijven van het manuscript. Daarnaast geeft hij een verrassende inkijk in het koloniale leven van voor de oorlog en in de beslommingen tijdens de krijgsgevangenschap in het Japanse leger. *Prijs: € 21,99.*

Merdeka! – Jacob Vis. In het machtsvacuüm na de Japanse bezetting roept Soekarno op 17 augustus 1945 de Republiek Indonesia uit. Hierna richten zijn pemoeda's, met vlijmscherpe bamboesperen en klewangs gewapende heethoofden, onder de strijdkreet 'Merdeka' (vrijheid) een ware slachting aan onder de Indische Nederlanders en de Chinezen. Nederland stuurt als

antwoord ruim 120.000 (veelal piepjonge onervaren dienstplichtige) soldaten om orde op zaken te stellen. Dit loopt al gauw uit op een gruwelijke guerrilla-oorlog. De

dienstplichtige student Jan Bax keert terug naar zijn geboorteland en spreekt vloeiend Maleis. Hij dient al gauw als tolk en bemiddelaar met zijn vroegere landgenoten. Via de militaire inlichtingendienst belandt hij als waarnemer bij de commando's van kapitein Westerling op Zuid-Celebes. Bax legt de bliksemacties van de elitetroepen op Celebes, Java en Sumatra vast in een onthullend dossier, dat zo schokkend is, dat het oplat van de opperbevelhebber Generaal Spoor als topgeheim geclassificeerd wordt. Dit blijft zo tot ver na diens raadselachtige dood. Een formidabele oorlogsroman. *Dit boek verschijnt begin september 2019. Prijs: € 19,99.*

De in deze rubriek besproken boeken, CD's en DVD's zijn verkrijgbaar bij de Internet Boekhandel Van Stockum in Den Haag of bij de erkende boekwinkel, tenzij anders vermeld

VAN STOCKUM
INTERNET BOEKHANDEL
www.vanstockum.nl

Meer dan 120 titels over Nederlands-Indië

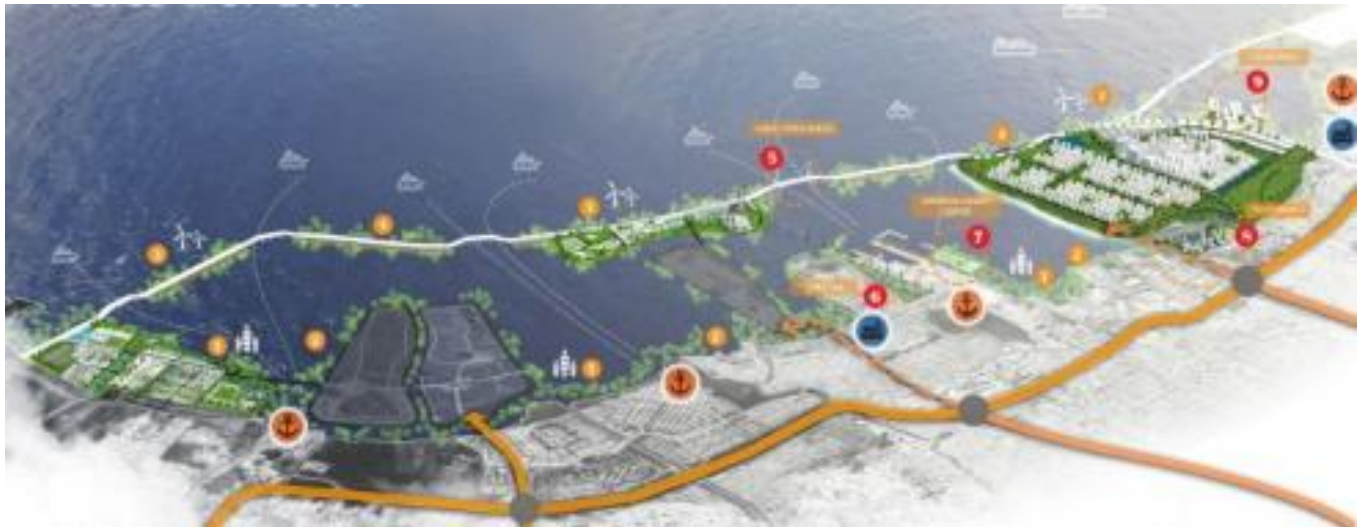
Neem eens een kijkje in de **uitgebreide boekenwinkel** van Historiek.net:

<https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html>

Help! Jakarta verzuipt...

Door: Erik Kuijpers

Een zeedijk is nodig vanwege constante bodemdaling

Het plan voor een zeedijk en herwinning van grond

President Joko Widodo heeft het onlangs nog eens aangestreept: als zijn land niets doet staat een derde deel van Jakarta in 2050 onder water. De stad zinkt en snel ook: 10 cm per jaar als een gemiddelde.

Jakarta is gebouwd op moerassig gebied en wordt al tientallen jaren slecht bestuurd in die zin dat er maar raak wordt gebouwd en veel te veel water wordt onttrokken aan de waterhoudende lagen onder de stad.

De stad kent geen waterleiding-netwerk en veel industrieën hebben hun eigen putten maar geboord. Dan klinkt de grond in, mede door de hoogbouw die daar ruim aanwezig is.

Wie anders dan Nederlandse ingenieurs hebben al een tiental jaren geleden geadviseerd een dijk te bouwen en er is ooit mee begonnen maar daar zitten nu al barsten in. Het nieuwste plan is opgesteld door Nederlandse en Zuid-Koreaanse bedrijven en gaat een slordige 42 miljard USD kosten maar dan heb je ook wat. Widodo ondervindt veel weerstand tegen het plan voor een zeedijk; de hoge kosten worden onaanvaardbaar genoemd en de lokale

vissers vrezen dat ze moeten verkassen naar elders. Maar hij zet door; naast alle andere argumenten geldt dat hij in zijn laatste ambtstermijn zit en geen 'lieverkoekjes' hoeft te bakken voor zijn politieke toekomst. Want het zeewater lekt al door de eerste muur heen en de Javazee is gevoelig voor aardbevingen.

De nu geplande zeedijk is 20 kilometer lang en schermt de baai af van de Javazee. Het plan voorziet voorts in herwinning van land en het opschonen van de vele rivieren die de stad doorkruisen. Maar een dijk kan niet verhinderen dat de stad blijft zinken; het is duur lapwerk.

Een andere stad bouwen?

Myanmar heeft dat ook gedaan; Naypyidaw is nu de nieuwe administratieve hoofdstad op 370 km landinwaarts van Yangon, mede om het land wat minder kwetsbaar te maken als vijanden (lees: de USA) het land zouden willen aanvallen.

Brazilië legde in 1960 al een nieuwe hoofdstad aan, Brasilia, op de savanne. Bangkok zinkt ook en er zijn wel eens alternatieven genoemd zoals de provincie Chaiyaphum om een nieuwe hoofdstad van Thailand te gaan bouwen.

In Indonesië is de afgelopen jaren het idee gelanceerd een nieuwe hoofdstad te bouwen op het Indonesische deel van het eiland Borneo (Kalimantan).

Vooralsnog is Jakarta voorzien van een zeedijk het huidige plan en dat tot grote vrees van de vele vissers die met de vangst van mossels hun rijst verdienen. Zij voelen schraalhans naderen.

Trefpunt Azië.

Video:

<https://www.youtube.com/watch?v=GP6JImI4eik&feature=youtu.be>

Recept

Een verrukkelijk en eenvoudig recept met Pangasiusfilet (evt. ook meerval of kabeljauw) en Sambal oedang. Een recept van de Facebookpagina van Sambalshop, waarvandaan ik sinds een half jaar mijn heerlijke sambal thuisbezorgd krijg.

Ingrediënten:

600 gr. pangasius-filet, 1 blikje kokosmelk (400 ml.), sambal oedang, olie om in te bakken, evt een klein sjalotje in fijne ringetjes (maar is niet noodzakelijk).

Bereiding:

Dep de vis goed droog met keukenpapier. Neem een royale koekenpan en verhit hierin wat olie. Bak de vis in de pan en smeer de bovenkant royaal in met

(sorry, niet de correcte foto)

sambal oedang. Draai de vis om en besmeer ook de andere kant. Weer omdraaien en eventjes doorgaren (is heel snel gebeurd,

dus blijf erbij). Haal met een platte spaan de vis uit de pan en leg hem op een grote platte schaal. Roer in de pan de restjes om. Doe evt. de fijngesneden sjalottenringetjes erbij en bak ze glazig. Voeg dan de kokosmelk toe en desgewenst nog wat extra sambal oedang (voor de liefhebbers). Doe de vis weer even terug in de pan om hem door te warmen en leg ze daarna definitief op de schaal en giet de inhoud van de pan er overheen.

Lekker met witte rijst en bijvoorbeeld Sajoer boontjes en atjar ketimoen.

Selamat makan.

Column

Iedere oorlog laat wel een generatie achter die iets 'speciaals' is. Ikzelf ben geen 'kind van de vijand', maar ik ben er 55 jaar geleden mee getrouwd. Mijn vrouw is tijdens de Tweede Wereldoorlog geboren uit een gedwongen relatie tussen een Nederlands-Indische vrouw en een Japanse man. Een bezetter, zo u wilt.

Zij behoort daarmee tot een groep van oorlogskinderen die, behoudens een paar krantenartikelen en een door mij geschreven boek, niet of nauwelijks bekend zijn. Jarenlang hebben zij gezwegen over hun afkomst. Deels uit schaamte en deels gedwongen voor de sociale context waarbinnen zij leefden.

Als de familie uit schaamte, of omdat ze je wilden 'beschermen', een geheim bewaarde, zal vaak

Ze zijn anders...

verdriet de sterkste emotie zijn. Wie met een geheim wordt geconfronteerd, heeft daar psychisch een hele kluif aan. Je kiest er niet voor; noch om het te horen, noch het moment waarop. En heb je eenmaal het geheim gehoord, dan kun je het niet meer terugdraaien. Je zult ermee verder moeten. Zolang er gezwegen wordt, blijft het geheim iets schaamtevol, iets vreselijks. Een soort zwarte bladzijde waar je niet graag over praat.

Helaas weten nog steeds een aantal van deze kinderen – die nu allemaal zo rond de leeftijd van 75 jaar zijn – niet echt wie ze zijn. En soms weten ze wel de naam van hun vader, maar vaak ook niet eens. Meestal doordat hun moeder het niet wilde of kon vertellen. In veel gevallen is het geheim met het overlijden van de moeder mee het graf in gegaan.

Door: Han Dehne

Wat vaak frustreert, is dat de moeders veelal door het leven zijn gegaan en als het ware gehandicapt waren in hun gevoelens. Veel moeders (en dat worden er snel minder) die nu nog leven, durven er nog steeds niet over te praten.

Mijn echtgenote werd op haar 15e voor het eerst geconfronteerd met haar afkomst.

Het zal je maar gebeuren, dat midden in je pubertijd waarin je het toch al zo moeilijk hebt met jezelf en je gevoelens, iemand uit je directe omgeving tegen je zegt: "Hé meis, weet je dat je vader je vader niet is?" "Je vader is een Japanner. Vraag het maar aan je moeder, die heeft nog een foto van hem". Totaal overdonderd, volongeloof en volkomen verward werd ze toen deze boodschap ophaar bordje werd gelegd. En dat in één van de moeilijkste periodes in je jonge leven.

En je vader, de man die je respecteerde en je liefhad en die altijd voor je klaar stond, die met je ging vissen en brommerrijden "was je vader niet...?" Ze begreep er helemaal niets van. Maar... wie was je vader dan wel en waarom was je moeder een relatie aangegaan met de 'vijand'? Dat zijn vragen die onmiddellijk naar boven komen.

Praten daarover met moeder of vader durfde ze toen niet en later nog steeds niet. Maakte het onbewust deel uit van 'het Indische zwijgen?' Uitleg kreeg ze pas een flink aantal jaren later en dan nog steeds in summiere vorm. Echte gesprekken over dit onderwerp hebben nooit plaatsgevonden en helaas kunnen deze nu niet meer worden gevoerd. Moeder is al overleden en de man die haar opvoedde is ook overleden.

Verteld werd dat er toen geen keuze bestond of er wel of niet een relatie begon. Haar moeder was in die tijd net 18 jaar, bijna 2 jaar getrouwd met een KNIL-militair en had al een dochter. "Haar Japanner" was toen al rond de 46 jaar, had een hoge civiele functie, stond van het ene op het andere moment voor de deur en "wilde haar". Angst voerde hierbij de boventoon. Later in die relatie, die bijna drie jaar heeft geduurd, ontstond er een vorm van genegenheid of iets dergelijks. En hoewel het in aanvang dus een ongelijkwaardige relatie was, is er naderhand toch een vorm van liefde ontstaan. Het uiteindelijke product daarvan is dus mijn echtgenote.

Ik zal hier in deze column niet haar hele leven beschrijven, want dat heb ik al gedaan in mijn boek "Het leven gaat door".

Haar leven is in een latere fase zeer moeilijk geworden. In aanvang na de oorlog als gevolg van discriminatie, afwijzing, enz. Later kwam hier nog een identiteitscrisis bij, gepaard gaand met

nachtmerries. Dit leidde ertoe dat ze bijna drie jaar onder psychiatrische behandeling moest in het 'Sinaï-Centrum' in Amstelveen.

Een zeer bekend feit is dat de Indische Nederlanders en alle anderen die in de Oost verbleven gedurende de roerige jaren tussen 1942 en 1950, of soms daarna nog, met geen woord spraken over alles wat ze hadden meegemaakt en beleefd. Niet met hun kinderen, niet met hun familie, vaak zelfs niet met hun echtgenoot of echtgenote. Ja. Zelfs niet met elkaar indien ze iets samen beleefd hadden. Dit is het "grote Indische zwijgen". En veel traumata werden stilzwijgend met zich meegebracht.

Hierdoor ontstonden allerlei vormen van problemen; afwijkend gedrag, hoe die zich ook uit, kan hieraan worden toegeschreven. Verbroken huwelijken, soms nog na vele jaren, overspel, verwijdering van kinderen, een zeer hardhandige opvoeding van kinderen, waren vaak het uitvloeisel van dat grote zwijgen.

Familie begint binnen je eigen gezin. Daar ligt de bakermat en nergens anders. Je ouders, broers en zussen. De rest is 'toegevoegde' waarde, waarmee ik ooms en tantes bedoel, neven en nichten. Je vader is degene die je opvoedt en dat hoeft niet persé degene te zijn die je verwekt heeft.

Maar... daarbij doet zich het probleem voor, dat je in je opvoed vader geen genetische herkenning hebt. Hoe goed en hoe lief en zorgzaam deze vader ook voor je

is geweest. Hij is en blijft je opvoeder. En als dat op een goede en liefdevolle manier is gebeurd, bestaat daar een levenslange innerlijke waardering voor.

Blijft nog over het feit dat je werkelijke afkomst dan nog verborgen blijft, want je weet immers niets van je biologische vader. En bovendien ken je ook de andere familie niet. Natuurlijk blijft er een stille wens bestaan om je biologische vader te leren kennen of te ontmoeten. Maar helaas blijft het vaak bij een wens.

Alle Japans-Indische kinderen weten wat er in de oorlog in Indië is gebeurd. Maar wat even natuurlijk is, dat is dat zij recht hebben om te weten waar ze vandaan komen. Te weten wie hij was, als mens en als vader, of wat dan ook. Te weten dat je ergens nog meer familie hebt, maar niets van ze weet, is erg frustrerend. Dat blijft maar malen in je hoofd. Veel Japans-Indische kinderen zijn daarom op zoek naar dat onbekende, hun roots.

Elk kind heeft recht om te weten wie zijn of haar ouders zijn, als zij dit wensen te weten. In een maatschappij die boordevol zit met informatie, archieven die uitpuilen van de gegevens, en mensen die nog parate kennis hebben, moet het mogelijk zijn om hier wat mee te doen.

Gelukkig zijn er organisaties als Sakura en JIN, die hen hierin bijstaan, mede geholpen door mensen die afkomstig zijn uit Japan of die in Japan nu hun domicile hebben.

Eigenlijk is de titel van deze column een beetje misleidend. Kinderen van een Japanse vader zijn niet anders. Ze zijn gewoon gelijk aan andere kinderen, die helaas hun vader ook niet kennen en soms niet eens weten wie hij is. In een televisieprogramma als 'Spoorloos' ziet u wel vaker dit soort situaties.

Indopedia, Indische Encyclopedie / Bibliotheek / Indisch erfgoed / naslagwerk over voormalig Nederlands-Indië. <https://www.indopedia.nl/>

Doorlink-website naar veel Indische en Indisch gerelateerde websites, blogs, personen en onderwerpen. <https://linkenindisch4ever.wordpress.com/>

Website over online **geschiedenis** van/voor Indische Nederlanders. <http://www.indischhistorisch.nl>

Organisaties die **archieven** bezitten over de **oorlog in Indië, de Bersiap en dekolonisatie**. <https://www.tweedewereldoorlog.nl/bronnen/archieven/indisch-erfgoed>

Meer dan 120 titels over Nederlands-Indië in de **boekenwinkel van Historiek.net**. <https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html>

Veel informatie over **schoollespakketten** over voormalig Nederlands-Indië. www.gastdocenten.com

Een ware schat aan foto's in kleur op **Monochrome Specter** uit de Tweede Wereldoorlog in ZO-Azië. blog.livedoor.jp/irootoko_jr/

Het **Indisch Herinneringscentrum** Sophiahof, Den Haag www.indischherinneringscentrum.nl

Moluks Historisch Museum [M.H.M.] Sophiahof, Den Haag <http://www.museum-maluku.nl/>

Indisch/Moluks **Museum Sophiahof** in Den Haag. <https://www.museumsophiahof.nl/>

Culturele website voor **Chinese en Chinees-Indische** gemeenschap. <https://www.inisiatip.nl>

Informatieve website over de beruchte **moord op Chinezen** in 1740 in Indië. <http://home.iae.nl/users/arcengel/NedIndie/chinezen.htm>

Stichting die ijvert voor erkenning en betaling van **Japanse Ereschulden** door Japan aan WO II slachtoffers <http://www.japanse-ereschulden.nl/>

Toonaangevend **Indisch maandblad** (glossy). <http://www.moesson.nl/>

Wie (her)kent deze foto's? Website van het **Tropenmuseum**. <http://www.fotozoektfamilie.nl/>

Mede-organisator **Themazondagen** op Bronbeek: www.indischerfgoed.nl

Non-profit **online museum** in de Verenigde Staten van Amerika, <http://www.eastindiesmuseum.com>

Website over **Nederlandse militairen** in Indië 1946-1949. <http://www.indiegangers.nl/>

Stichting voor en door de **Molukse** gemeenschap: www.muhabbat.nl

Indisch Familie Archief <http://www.indischfamiliearchief.nl/>

Actuele items en achtergrondartikelen van de **Nederlandse Krijgsmacht**. <https://www.nederlandsekrijgsmacht.nl/index.php/nieuws/>

De **Jeugdwebsite** van de Oorlogsgraven Stichting (Ned.-Indië). <http://www.eenlevenverloren.nl/index.php?go=home.personen@pagenr=1>

Een digitaal **Indisch Museum**, <https://indischmuseum.wordpress.com>

Informatie over de **Nationale Indië-Herdenking** op 15 aug. www.indieherdenking.nl

Website voor **genealogisch onderzoek** http://www.stamboomforum.nl/subfora/127/2/21753/0/bronnen_voor_familieonderzoek_nederlands_indie

Grote verzameling **Facebook pagina's** over alles wat te maken heeft het Nederlands-Indië en het Indisch erfgoed. <https://www.facebook.com/pages/?cat=eqory=top>

Info over boeken, artikelen, TV- en radiodocumentaires plus LINKS over de Pakan-Baroe Spoorweg. <http://pakanbaroe.my-free.website/>

Alle bandjes, foto's en verdere info over **Indorock**. <http://indorock.home.xs4a.nl>

Taman Indonesia, Het leukste kleine Indonesische dierenpark in Nederland. <http://www.taman-indonesia.nl>

Jeugdbieb, erg leuke en informatieve website. <http://www.jeugdbieb.nl>

Koorenhuis - Den Haag, allerlei cursussen en workshops voor muziek, dans, kunst en theater. <http://www.koorenhuis.nl>

Weblog "Indische Jeugd-letteren" Blog van Marjorie van Putten: <http://indischejeugdletteren.wordpress.com/over-mij/>

Website **Indische Jeugdboeken**, compleet met een bestellink. <http://www.antiquariaat-anna.nl/boek/kameleonboeken>

Theatervoorstellingen - Een informatieve website met heel veel voorstellingen, overal in Nederland en voor iedere leeftijd. <http://www.kindertheater.nl/>

Op zoek naar een **muziekoptreden** bij uw kumpulan? <http://www.kwekel-evenementen.nl/indische-artiesten.htm>

Kunstbende, Een grote landelijke organisatie met afdelingen in alle provincies voor iedereen van 13 tot en met 18 jaar. <http://www.kunstbende.nl>

Een **Indische startpagina voor de jeugd**: <http://suara-baru-kecil.jouwpagina.nl>

Kinderboekenpraatjes. Veel boeken uitzoeken voor elke leeftijdsgroep. <http://www.kinderboekenpraatjes.nl>

Alles over **STIP Jeugdtheater**, over producties, impresariaat, enz. www.stipproducties.nl

Woonzorgcentrum voor Indische en Molukse ouderen 'Raffy'. <https://Raffyzorg.nl>

Alles wat je moet weten over **Papoea websites**. <https://Papua.startpagina.nl>

Trefpunt Azië - Informatieve website met wetenswaardigheden uit landen in ZO-Azië. <https://www.trefpuntazie.com>

Nieuws en informatie over en uit **West Papua**. <http://www.tanahku.west-papua.nl>

Online **Aziatische supermarkt**, webshop en 20 fysieke winkels. <http://www.orientalwebshop.nl/>

Indowebshop voor alles voor de keuken, huishoud, kunst, textiel, boeken, sieraden en veel meer. <http://www.indowebshop.nl/>

T/m 17 augustus: Tabeh Sobat

Een tentoonstelling rondom de militaire avonturen van Aaldert Wachtmeester op Java en op Sumatra 1946-1948. Deze expositie van kunstschilder Gerrie en journalist Melle Wachtmeester bestaat uit 12 schilderijen en briefcitaten, op basis van authen-

Vertrek uit Mariëndal, mei 1947. Schilderij door Gerrie Wachtmeester, naar een foto uit de nalatenschap van vader Aaldert.

tieke foto's en brieven van hun vader Aaldert. Aaldert Wachtmeester (1922-2007) vertrok in januari 1946 als oorlogsvrijwilliger naar Nederlands-Indië. Hij schreef honderden brieven naar zijn vrouw in Nederland. Zijn zoon en oud-journalist Melle (1950) vatte ruim 360 brieven van zijn vader uit de Indië-periode samen in een boek. Aaldert's jongste zoon en kunstschilder Gerrie (1957) schilderde 12 grote doeken op basis van de kleine zwart-witfoto's die zijn vader in de oorlog in Indië had gemaakt. Het zijn realistische schilderijen, die door hun kleur en formaat de gebeurtenissen van destijds veel indringender weergeven dan die kleine foto's. Museum Bronbeek wil op deze manier bijdragen aan de bewustwording dat foto's, brieven en andere voorwerpen in de nalatenschappen van ouders en grootouders bijna altijd zeer interessante en waardevolle informatie bevatten, die voor het nageslacht van groot belang kan zijn om inzicht te geven in de koloniale periode, de Tweede Wereldoorlog, de Bersiap en de Politionele acties in Indië. De lokatie: **Museum Bronbeek**, Velperweg 147, 6824 MB Arnhem. Info: <http://museumbronbeek.nl>

T/m september 2019: Tentoonstelling 'Avontuur in Azië'.

Deze tentoonstelling belicht de rol van de Vrijmetselaars-loges in de internationale handel in de 18e en 19e eeuw in Zuid-Oost Azië. Uit onderzoek van gastcurator dr. Andréa Kroon blijkt dat vrijmetselaars hoge posities in de VOC en de handelsposten in Nederlands-Indië, India, Ceylon, Japan en China bekleedden en waren betrokken bij de internationale handel. Daarnaast lieten de loges ook een fascinerende materiële cultuur achter. Logegebouwen in Zuidoost-Azië zijn een voorbeeld van het gedeelde erfgoed van Oost en West ('shared heritage'). Een bijzonder onderdeel van de tentoonstelling is het **digitale bladerboek**: een combinatie van een traditioneel papieren boek en een hightech kennisomgeving. Bij het bladeren door het verhaal wordt de bezoeker verrast door afbeeldingen die tot leven lijken te komen, en kan hij zich via beeld, woord en geluid verdiepen in de geschiedenis van

de Vrijmetselaars broederschap. Bij de tentoonstelling verschijnt het fraai geïllustreerde **magazine 'Avontuur in Azië'**. Op 25 november geeft de gast-conservator geeft een **lezing** in

het Vrijmetselarij Museum. Alle praktische info is te vinden op vrijmetselarijmuseum.nl.

Locatie: Vrijmetselaarsmuseum, Javastraat 2-b, 2585 AM, Den Haag. Openingstijden: wo. t/m zo. 12.00 – 17.00 uur. Toegang (incl. rondleiding) volw. € 7,50; tot 18 jr. € 5,00; Ooievaarspas: € 3,75; studenten (op vertoon collegekaart): € 5,00. LET OP: PIN ONLY.

T/m november 2019: Expositie Wayang Revolusi, Kunst in dienst van de vrijheid.

Deze tentoonstelling laat zien hoe de Indonesische nationalisten in hun strijd tegen de Nederlandse overheersing de traditionele wayang-theaterkunst als propaganda gebruikten. De hoofdrolspelers zijn de politici en de militairen van de twee partijen, die tegenover elkaar stonden in de onafhanke-

lijkheidsstrijd, zoals de Nederlandse Generaals Spoor en Van Mook, de Indonesische president Sukarno en de vice-president Mohammed Hatta. De poppen zijn gemaakt door poppenspeler en maker: Ki Ledjar Soebroto. Daarnaast komen andere vormen van het Wayangspel aan bod, zoals: Kulit, Golek, Klitik en Topeng.

Locatie: Poppenspe(e)lmuseum, Kerkweg 38, 8193 KL Vorchten (Gemeente Heerde). Geopend op: woensdag, zaterdag en zondag 12.00 tot 17.00 uur. Toegang: € 5,50 (volw.) en € 4,50 (3-12 jr). Info: www.poppenspelmuseum.nl

5000 Kamptekeningen uit Nederlands-Indië

In "Het Geheugen Van Nederland" van het Nationaal Archief bevinden zich bijna 5000 tekeningen, gemaakt door gevangenen in de Japanse concentratiekampen in voormalig Nederlands-Indië.

De tekeningen staan op 247 pagina's en bevatten 20 afbeeldingen per pagina.

De LINK naar deze kamptekeningen op de website van Het Nationaal Archief vindt u [HIER](#).

Naast de **straatnamen** 'vroeger en nu' van **Batavia / Jakarta**

<https://indearchipel.com/2017/05/24/straatnamen-batavia-jakarta/>

heeft "In De Archipel" ook de straatnamen van **Medan** online staan

<https://indearchipel.com/2017/09/07/straatnamen-medan/>

Alsmede de straatnamen van **Semarang**

<https://indearchipel.com/2018/01/29/straatnamen-semarang/#more-23257>

En nu ook de straatnamen van **Surabaya**

<https://indearchipel.com/2018/07/31/straatnamen-surabaya/>

Pasar Kalender 2019

(update: 1 aug. 2019)

Februari

16 t/m 24: Amsterdam <http://www.istimewa-events.nl>

Maart

3, 4: Rijswijk (ZH) www.pasarmalamrijswijk.nl

8, 9, 10: Zwolle <http://www.istimewa-events.nl>

29, 30, 31: Eindhoven <https://www.pasarstellar.nl/>

April

20, 21, 22: Rotterdam <http://www.istimewa-events.nl>

21, 22: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

Mei

5, 6: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl

17, 18, 19: Roosendaal <https://www.facebook.com/maluku-night>

18, 19: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

18, 19: Sluiskil www.pasarsluiskil.nl

23 t/m 31: Malieveld Den Haag www.tongtongfair.nl

24, 25, 26: Geleen <https://www.pasarstellar.nl/>

Juni

1, 2: Malieveld, Den Haag www.tongtongfair.nl

8, 9, 10: Den Helder <https://www.pasarstellar.nl/>

15: Wageningen <http://www.zinzia.nl>

22, 23: Leiden <https://www.pasarstellar.nl/>

22, 23: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

28, 29, 30: Zeist <http://www.istimewa-events.nl>

Juli

7: Breda www.raffyzorg.nl

13, 14: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

24 t/m 28: Steenwijk <http://www.istimewa-events.nl>

Augustus

10: Oost-Souburg <http://www.mae-uku.nl>

11 t/m 14: Dordrecht <http://www.istimewa-events.nl>

17: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

September

6, 7, 8: Assen <http://www.istimewa-events.nl>

14, 15: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

20, 21, 22: Den Bosch <http://www.istimewa-events.nl>

29, 30: Maastricht <http://www.istimewa-events.nl>

Oktober

10 t/m 13: Alphen a/d Rijn <http://www.istimewa-events.nl>

26, 27: Leek <https://www.pasarstellar.nl/>

November

9, 10: Rijswijk (ZH) www.pasarmalamrijswijk.nl

December

21 dec. t/m 5 jan.: (behalve 1^e Kerstdag en Nieuwjaarsdag)

Arnhem, Burgers Zoo <http://www.istimewa-events.nl>

Ziet u nog een foutje in deze lijst of heeft u een aanvulling of een aan-/afmelding? Laat het ons weten via e-mail.

Uw pasar aanmelden voor deze lijst ?

#

info@indisch-centrum-denhaag.nl

ook kleine non-commerciële particuliere en verenigings pasars welkom voor vermelding in deze kalender

MEER DAN 40
LANDEN

1ct naar
vaste lijn

NIEUW

Meer informatie

Colofon

Maandelijks Digitaal Magazine
Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Hoofredacteur: Hans Vogelsang

Redactie:

Han Dehne

Ron Kraft

Chinook de Deugd

Columnisten: Han Dehne, Jan Tomasowa

Correspondenten:

Silfraire Delhay (Indisch Platform)

Jan van Wagendonk (Japanse Ereschulden)

Yvonne van Genugten (Sophiahof)

Nanneke Wigard (Sophiahof)

Albert van Prehn (Muziek, column)

Sabina de Rozario (Door Blauwe Ogen)

Armando Ello (Hoezo Indo)

Ivo Pabbruwe (New Zealand)

Vormgeving & lay-out: Hans Vogelsang

Technische realisatie & verzending:

Dennis van der Ham

<http://www.borca-online.nl/>

Versijning: ca. de 15^e van elke maand

Sluitingsdatum kopij en advertenties:

de 10^e van elke maand

Advertentietarieven: op aanvraag

Abonnementen NICC Magazine: GRATIS

info@indisch-centrum-den Haag.nl

Postadres: Newtonstraat 660

2562 LA Den Haag - Netherlands

W: www.indisch-centrum-den Haag.nl

E: <http://indisch-centrum-den Haag.blogspot.com>

@: info@indisch-centrum-den Haag.nl

Rabobank IBAN: NL39 RABO 0129 216 836

t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

BIC: RABONL2U

Overnemen van (delen van de) inhoud is toegestaan, mits met bronvermelding.

© 2019 N.I.C.C. Den Haag

**MUSEUM
SOPHIAHOF**
van Indië tot nu

WIJ ZIJN GEOPEND

dinsdag t/m zondag van 11.00 tot 17.00 uur

Toegangsprijzen:

Volwassene: € 9,50.

Kind 0-4 jr.: gratis

Jeugd 5 t/m 18 jr.: € 6,50.

CJP/Veteranenpas/Ooievaarspas: € 6,50

Groepen (> 15 pers.): € 6,50 pp.

Herdenkingssymbool Melati

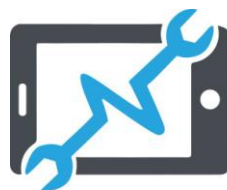
De Melati, de Indische jasmijn, is het herdenkingssymbool dat u onder andere kunt dragen op 15 augustus.

Prijs: per stuk : € 3,00; per 5 stuks: € 12,50; per 10 stuks: € 25,00

De prijzen zijn incl. administratie- en verzendkosten (Nederland)

Bestellen: <http://webshop.indieherdenking.nl/nl/>

SHOPDEN
BORCA ONLINE

**Borca Online
Computer Service**
Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

e-mail adressenlijst

	NAAM	e - MAIL ADRES
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		

Deze e-mail-adressenlijst 'knippen en plakken' en versturen naar e-mail: info@indisch-centrum-den Haag.nl of printen en versturen per post (voldoende frankeren) naar: Administratie NICC Magazine # Newtonstraat 660 # 2562 LA Den Haag